

تأثیر گزارشگری مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت با در نظر گرفتن نقش کیفیت حسابرسی، حاکمیت شرکتی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر رسول یاری فرد

استادیار گروه حسابداری، دانشگاه شهاب دانش، قم، ایران.

Yari_fard@yahoo.com

نگار هاشمی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه شهاب دانش، قم، ایران. (نویسنده مسئول).

esmathashemi00@gmail.com

چکیده

ارزش شرکت، ادراک ذینفعان، به ویژه سرمایه‌گذاران، از سطح دستاورد شرکت مربوط به قیمت‌های بازار سهام است و با درصدها و مفاهیم اقتصادی که ارزش تجاری را در یک تاریخ معین منعکس می‌کند، اندازه‌گیری می‌شود. ارزش شرکت را می‌توان با توانایی کنترل پتانسیل (مالی و غیر مالی) در بلندمدت برای وجود شرکت افزایش داد. بنابراین تلاش برای افزایش ارزش شرکت مورد نیاز است. با توجه به موارد فوق اهمیت تعیین ارزش شرکت و عوامل مؤثر بر آن مشخص می‌گردد. بر این اساس، پژوهش حاضر به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی، حاکمیت شرکتی و مدیریت سود بر رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد. به منظور دستیابی به هدف فوق، اقدام به تدوین چهار فرضیه شد. بر این اساس به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، نمونه‌ای متشکل از ۱۶۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۵ الی ۱۴۰۲ انتخاب شد. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش نیز از مدل رگرسیون چندمتغیره مبتنی بر داده‌های ترکیبی استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد گزارشگری مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت تأثیر مثبت و معناداری دارد، یعنی افزایش گزارشگری مسئولیت اجتماعی، افزایش ارزش شرکت به دنبال دارد؛ علاوه بر این، نتایج بیانگر این است که کیفیت حسابرسی و حاکمیت شرکتی رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت را تقویت می‌کند. در حالی که، مدیریت سود رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت را تضعیف می‌کند.

واژگان کلیدی: ارزش شرکت، گزارشگری مسئولیت اجتماعی، کیفیت حسابرسی، حاکمیت شرکتی، مدیریت سود.

مقدمه

گزارشگری مسئولیت اجتماعی زمانی که صحبت از آلودگی ناشی از صنایعی مانند مواد شیمیایی و نفتی می‌شود، بسیار مهم است که ممکن است تأثیر منفی بر محیط‌زیست داشته باشد. شرکت‌هایی که در آن صنایع فعالیت می‌کنند، به دلیل نیاز به افزایش و حفاظت از شهرت خود، عملکرد گزارشگری مسئولیت اجتماعی بالاتری دارند، در غیر این صورت، این امر بر منافع سهامداران تأثیر می‌گذارد. با توجه به هسینائو و کلی^۱ (۲۰۱۸)، افشای داوطلبانه یا گزارش‌دهی یکپارچه راه خوبی برای برقراری ارتباط با عموم یا ذینفعان عملکرد، استراتژی و حاکمیت شرکت است که باعث می‌شود ارزش شرکت در

¹ Hsiao and Kelly

طول زمان افزایش یابد. جهان توجه خود را به محیط زیست آغاز کرده است و بر این اساس شرکت‌ها از نیاز به گزارشگری مسئولیت اجتماعی آگاهی بیشتری پیدا کرده‌اند که در سال ۱۹۸۹ در نروژ، نورسک هیدرو اولین گزارش مسئولیت زیست محیطی را منتشر کرد. در حال حاضر، اکثر شرکت‌ها، خواه در فهرست‌بندی شده باشند یا نباشند، شروع به مشارکت در گزارشگری مسئولیت اجتماعی کرده‌اند (حامد و همکاران^۱، ۲۰۲۲). علاوه بر این، گزارشگری مسئولیت اجتماعی ابزاری است که مدیران ممکن است از آن برای به حداکثر رساندن رابطه بین ارزش شرکت و رشد پایدار آن استفاده کنند (پوپا و همکاران^۲، ۲۰۲۲).

تئوری ذینفعان معتقد است که شرکت‌ها مسئولیت ایجاد ارزش برای سهامداران مختلف را دارند و توجیه نظری برای اینکه چرا گزارشگری مسئولیت اجتماعی می‌تواند بر ارزش شرکت تأثیر بگذارد را ارائه می‌دهند. در این زمینه، گزارشگری مسئولیت اجتماعی، اطلاعات ضروری در مورد تعهد یک شرکت به پایداری و مسئولیت اجتماعی را در اختیار ذینفعان قرار می‌دهد که می‌تواند به ایجاد اعتماد و شهرت آن‌ها کمک کند. این می‌تواند مزایای مختلفی را برای شرکت به همراه داشته باشد، مانند دسترسی بهتر به سرمایه، افزایش وفاداری مصرف‌کننده و بهبود روحیه کارکنان (السایق و همکاران^۳، ۲۰۲۰).

از این رو، کیفیت حسابرسی ممکن است اثر گزارشگری مسئولیت اجتماعی را بر ارزش شرکت تعدیل کند. حسابرسی با کیفیت بالا می‌تواند اعتبار گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت را با ارائه اطمینان از صحت و قابل اعتماد بودن اطلاعات ارائه شده افزایش دهد. این می‌تواند اعتماد ذینفعان را نسبت به تعهد شرکت به پایداری و مسئولیت اجتماعی افزایش دهد و منجر به بهبود روابط با سهامداران و افزایش عملکرد شرکت شود. در مقابل، حسابرسی ضعیف می‌تواند به عدم اعتماد و اطمینان به گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت کمک کند، که می‌تواند منجر به آسیب به شهرت، تضعیف روابط با سهامداران و کاهش ارزش شرکت شود (زاهد و همکاران^۴، ۲۰۲۳).

بنابراین، کیفیت حسابرسی می‌تواند نقش تعدیل‌کننده قابل توجهی در ارتباط بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی با ارزش شرکت ایفا کند. گزارشگری مسئولیت اجتماعی به احتمال زیاد ارزش شرکت‌های دارای حسابرسی با کیفیت بالا را افزایش می‌دهد، در حالی که شرکت‌هایی با حسابرسی با کیفیت پایین ممکن است این مزایا را درک نکنند. با توجه به یافته‌های تحقیقات قبلی در ادبیات، رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تنها از طریق تحقیقات تجربی قابل تعیین است. انتشار اطلاعات گزارشگری مسئولیت اجتماعی و رعایت الزامات زیست محیطی و پایداری برای شرکت‌ها پرهزینه است، حتی اگر این کار به آن‌ها کمک کند تا دسترسی بهتری به بازارهای سرمایه داشته باشند و از طریق افزایش باز بودن با سرمایه‌گذاران، تأثیر مطلوبی بر ارزش شرکت داشته باشند. در این بین، کیفیت حسابرسی به عنوان یک متغیر تعدیل‌کننده ممکن است برای بهبود شفافیت گزارش‌های مالی استفاده شود.

حاکمیت شرکتی به یک موضوع معاصر محبوب در سراسر جهان تبدیل شده است و توجه مطالعات را در مورد عملکرد بالقوه برای شرکتها به خود جلب کرده است. حاکمیت شرکتی شامل سیستم‌ها، روش‌ها، فرآیندها و ساختارهای مختلفی است که شرکت‌ها را تنظیم و هدایت می‌کنند. بهبود عملکرد مالی اغلب به عنوان مزیت اصلی اجرای شیوه‌ها و چارچوب‌های حاکمیت شرکتی در کسب‌وکارها مورد تأکید قرار گرفته است. با این حال، شیوه‌های حاکمیت شرکتی برای حفظ پایداری و رقابت کسب‌وکارها به همان اندازه حیاتی هستند. شرکت‌هایی که اهمیت حاکمیت شرکتی مؤثر را در اولویت قرار می‌دهند، ممکن است در نتیجه افزایش جریان نقدی و کاهش هزینه‌های سرمایه، ارزش بیشتری را برای

¹ Hamed et al

² Popa et al

³ Alsayegh et al

⁴ Zahid et al

سهامداران خود فراهم کنند. حکمرانی خوب می‌تواند اعتماد به شرکت را در چشم مصرف کنندگان ایجاد کند و اعتماد تجاری گسترده‌تری را در صاحبان سرمایه ایجاد کند. اعتقاد بر این است که حاکمیت شرکتی علاوه بر ایجاد جنبه‌های تجاری خوب، دستاورد توسعه پایدار راه اندازی شده توسط سازمان ملل متحد را ایجاد می‌کند (دنداپانی و شاهروخی، ۲۰۲۲).

یک شرکت می‌تواند عملکرد و ارزش خود را با ساده کردن رهبری و کنترل خود از طریق استفاده از مجموعه‌ای از رویه‌ها و روش‌ها به نام حاکمیت شرکتی افزایش دهد. حاکمیت شرکتی به یک فشارسنج مهم در یک شرکت تبدیل شده است، زیرا سیستم حاصل می‌تواند بر تصمیمات اتخاذ شده برای دستیابی به اثربخشی و کارایی عملیات شرکت تأثیر بگذارد. تئوری‌های مختلفی می‌توانند حاکمیت شرکتی را در کشورهای در حال توسعه روشن کنند، از سوی دیگر، استقرار سیستم‌های حاکمیت شرکتی به عنوان هدف اصلی خود حذف تضادهایی است که بین منافع سهامداران و مدیران سازمان‌های فردی ایجاد می‌شود. ادبیاتی که اکنون در دسترس است اغلب تأثیر حاکمیت شرکتی بر موفقیت مالی کسب و کارها را بررسی و مستند می‌کند. در رابطه با هیئت‌مدیره، تعدادی از مطالعات به منظور بررسی ارتباطی که بین هیئت‌مدیره، مدیران مستقل و کمیته‌های حسابرسی در رابطه با عملکرد مالی شرکت‌ها وجود دارد، انجام شده است (الودات و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین، حاکمیت شرکتی می‌تواند نقش تعدیل کننده قابل توجهی در ارتباط بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی با ارزش شرکت ایفا کند.

علاوه بر این، مدیریت سود به یک رویه معمول در نظر گرفته شده از رفتار فرصت‌طلبانه یا اهداف آموزنده اشاره دارد که مدیریت برای نمایش اطلاعات مالی مثبت که در تضاد با اطلاعات واقعی است، انجام می‌دهد. به گفته کاپلان^۳ (۲۰۰۱)، مدیریت سود مهم‌ترین مسئله اخلاقی است که مدیریت در طول فرآیند گزارشگری مالی با آن مواجه می‌شود و شیوه‌های مدیریت سود ریشه در تعارض مدیر و عامل دارد، که در آن مدیریت از روش‌های حسابداری غیراخلاقی و فریبنده برای به دست آوردن منافع شخصی استفاده می‌کند (جنسن و مک‌کلینگ^۴، ۱۹۷۶).

شرکت‌هایی که گزارشگری مسئولیت اجتماعی خود را برای حفظ فعالیت‌های زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی اعلام می‌کنند، توسط ذینفعان به عنوان شرکت‌هایی تلقی می‌شوند که شفاف و صالح و دارای یکپارچگی هستند. با این حال، مطالعات قبلی نشان داده‌اند که شرکت‌هایی که در گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت می‌کنند، تمایل به اهداف فرصت‌طلبانه مدیریتی دارند که باعث تضاد بین مدیریت و ذینفعان می‌شود (تان و رایبسون^۵، ۲۰۱۴). بنابراین، هدف این پژوهش بررسی تأثیر گزارشگری مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت با در نظر گرفتن نقش کیفیت حسابرسی، حاکمیت شرکتی و مدیریت سود است. با توجه به مطالب بیان شده سؤال اصلی پژوهش این است که آیا کیفیت حسابرسی، حاکمیت شرکتی و مدیریت سود بر رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیرگذار است؟

مبانی نظری

مدیریت شرکت باید در جهت منافع ذینفعان کار کند. تئوری ذینفعان تاکید می‌کند که هر شرکت، تیم مدیریت یا مسئولی که در فرآیند تصمیم‌گیری دخیل است باید بیشتر، اگر نه همه، خواسته‌های ذینفعان خود را در نظر بگیرد. هنگامی که این اتفاق می‌افتد، سهامداران را از شرکت راضی‌تر می‌کند، بنابراین، ارزش شرکت ایجاد و افزایش می‌یابد. ادبیات قبلی به

¹ Dandapani and Shahrokhi

² Alodat et al

³ Kaplan

⁴ Jensen and Meckling

⁵ Tan and Robinson

عنوان مثال فیصل و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، تاکید کردند که آگاهی در کشورهای توسعه یافته افزایش یافته است و نیاز به شفافیت بیشتر توسط سرمایه‌گذاران و قانون‌گذاران وجود دارد. طبق نظر ال دیب^۲ (۲۰۱۹)، نظریه سهامداران برای شناسایی نقش مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره در قبال سهامداران شرکت و همچنین سایر سرمایه‌گذاران بالقوه ضروری است. علاوه بر این، به منظور برآورد ارزش شرکت، نظریه سهامداران ارزش‌های اقتصادی و عمومی و همچنین توجه به اخلاق مورد نیاز را ارائه می‌دهد.

ادبیات همچنین نظریه مشروعیت را روشن کرده است، که ادعا می‌کند شرکت‌ها مجموعه‌ای از مسئولیت‌ها و تعهدات در قبال جامعه دارند، مانند انتشار گزارش‌های پایداری و سایر افشاهای غیرمالی داوطلبانه به طور منظم، که در آن افشای غیرمالی ممکن است به عنوان وسیله‌ای برای مشروعیت در نظر گرفته شود. دیگان و بلومکوئیست^۳ (۲۰۰۶)، خاطرنشان کردند که فرآیند مشروعیت ممکن است از دیدگاه شرکت به عنوان روشی برای ایجاد انتظارات و یافتن شاخص‌هایی که به محیط خارجی مربوط می‌شوند و میزان پایداری به خطمشی را نشان می‌دهند، گردآوری شود. علاوه بر این، نظریه مشروعیت ممکن است به عنوان یک ابزار حمایتی برای اجرا و رشد ارتباطات شرکت و جامعه در مورد اهداف و مقاصد مورد استفاده قرار گیرد. به گفته یانگ و همکاران^۴ (۲۰۲۰)، سطح افشا در مراحل اجرا می‌شود که بسیاری از کشورها با دو مرحله اول حول محور کنترل قانونی شروع کرده‌اند، با این حال، بسیاری از کشورها در حال ورود به مرحله سوم هستند که اجرای افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی برای مواجهه با محیط‌زیست اخیر است. مسائل گزارش‌ها یا افشاگری‌های ارائه‌شده توسط شرکت‌ها باید فاقد سوگیری باشند، زیرا اگر ذینفعان را گمراه کنند، منجر به شکست در شفافیت و اطمینان در آن شرکت می‌شود و ظاهر اطلاعات ارائه‌شده با کیفیت پایین‌تری را نشان می‌دهد. هوکیو^۵ (۲۰۱۷)، بینش‌هایی را در مورد افشای ارزش تجاری رو به رشد ارائه کرد. جایی که شفافیت غیرمالی بیشتر، مانند زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، سرمایه‌گذاران را به سمت کسب و کار جذب می‌کند. این به سهامداران فعلی اعتماد به کسب و کار می‌دهد که ارزش آن را افزایش می‌دهد و به آن امکان دسترسی به سایر اشکال مالی از جمله وام را می‌دهد.

باچو و همکاران^۶ (۲۰۱۳)، به سه دیدگاه افشاگری اشاره کردند. اول، دیدگاه واحد گزارشگر، که در آن گزارش پایداری به سرمایه‌گذاران و قانون‌گذاران دید واضحی از آنچه در داخل شرکت اتفاق می‌افتد به دور از افشای مالی می‌دهد. دوم، دیدگاه سرمایه‌گذاران؛ جایی که آن‌ها اعتماد بیشتری خواهند داشت و اطمینان بیشتری به دست می‌آورند که شرکت به خوبی کار می‌کند و عملکرد زیست محیطی بهتری دارد. سوم، دیدگاه قانون‌گذاران؛ که در آن نظارت بهتر و منافع اقتصادی بالاتر از گزارش پایداری بالاتر وجود خواهد داشت.

شرکت‌ها گزارش‌های زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را در مورد عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی خود افشا می‌کنند. سیاست‌های قوی زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و افشا به سرمایه‌گذاران ممکن است عملکرد مالی بلندمدت را بهبود بخشد و ارزش سهام را افزایش دهد. با این حال، شرایط اقتصادی، روند صنعت و متغیرهای خاص شرکت بر قیمت سهام تأثیر می‌گذارد (لین و همکاران^۷، ۲۰۲۱). به عنوان مثال، رشد درآمد شرکت، سود هر سهم، تیم مدیریت و استراتژی رشد ممکن است بر قیمت سهام تأثیر بگذارد. قیمت سهام نیز تحت تأثیر نگرش سرمایه‌گذاران، شرایط بازار و نرخ بهره قرار دارد. ارتباط بین افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و قیمت سهام پیچیده است، از

¹ Faisal et al

² El-Deeb

³ Deegan and Blomquist

⁴ Yang et al

⁵ Hoque

⁶ Bachoo et al

⁷ Lin et al

این رو تأثیر افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بر قیمت سهام ممکن است بسته به شرکت و صنعت متفاوت باشد. استانداردهای قوی زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی با ارزش‌های بیشتری در برخی تحقیقات مرتبط است، اما در برخی دیگر نه. عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی یکی از چندین عنصری است که باید هنگام ارزیابی رشد بلندمدت و قیمت سهام شرکت مورد بررسی قرار گیرد. همچنین، شولتنز^۱ (۲۰۰۸)، پیشنهاد کرد که افشای مسئولیت اجتماعی شرکت تأثیر مثبتی بر بازده سهام دارد، به این معنی که سهامداران به آن شرکت اعتماد دارند و همچنین شانس زیادی برای جذب سرمایه‌گذاران بیشتر وجود دارد. در مصر، عبود و دیاب^۲ (۲۰۱۸)، سطح افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را برای شرکت‌های فهرست شده در شاخص زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی مورد آزمایش قرار دادند و نتایج نشان داد که سطوح بالاتری از ارزش شرکت وجود دارد. علاوه بر این، آرایسی و همکاران^۳ (۲۰۱۶)، به این نتیجه رسیدند که افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی نقش اساسی در هدایت سهامداران در پیش‌بینی موقعیت آتی شرکت و ارزش آن دارد.

رابطه بین افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت به طور گسترده در رشته حسابداری مالی مورد بررسی قرار گرفته است. در حالی که برخی از دانشگاهیان برای رابطه مستقیم بین افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت استدلال کرده‌اند، تحقیقات گسترده‌ای نشان می‌دهد که این ارتباط غیرمستقیم است. سوروکا و همکاران^۴ (۲۰۱۰)، مطالعه‌ای بر روی مجموعه داده‌ای از ۵۹۹ شرکت انجام داد و به این نتیجه رسید که مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد مالی ارتباط مستقیمی با هم ندارند. در عوض، رابطه با شهرت شرکت واسطه می‌شود.

مسائل زیست‌محیطی در دهه‌های گذشته توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده است، مطالعات گسترده‌ای برای پوشش حوزه حسابداری و گزارش‌دهی محیطی در مناطق مختلف جغرافیایی انجام شده است، که در آن چندین مطالعه تأثیر مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی را بر گزارش‌دهی محیطی آزمایش کردند. مطالعه پوچتا مارتینز و همکاران^۵ (۲۰۱۸)، توصیه می‌کند که قانون‌گذاران باید شرکت‌هایی را که در صنایع حساس با مسائل زیست‌محیطی فعالیت می‌کنند متقاعد کنند تا سیاست‌های تعامل بهتر با سهامداران را اجرا کنند که به بهبود عملکرد شرکت کمک می‌کند. از دیدگاه سرمایه‌گذار، شرکت‌هایی که از افشای صحیح زیست محیطی اجتناب می‌کنند، تمایل دارند اطلاعات پنهانی داشته باشند و به داشتن کیفیت پایین در برخورد با مسائل زیست محیطی متهم می‌شوند، در مقابل شرکت‌هایی که بیشتر افشا می‌کنند که به سرمایه‌گذاران اجازه می‌دهد تا شرکت را قابل اعتمادتر بدانند و در نتیجه ارزش افزایش می‌یابد.

دولت بریتانیا شروع به اجباری کردن استانداردهای گزارش‌دهی محیطی برای مشاغل کرده بود. همچنین، با توجه به انگلستان، توماس و تونکس^۶ (۱۹۹۹)، نشان دادند که اگر رویه‌های زیست محیطی بهتر و افزایش یافته وجود داشته باشد، بازده سهام را افزایش می‌دهد که با افزایش ارزش، به نفع ذینفعان آن‌ها خواهد بود. در چین، لی و همکاران^۷ (۲۰۱۹)، دریافته‌اند که از سوی سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های زیست محیطی برای شرکت‌ها برای مشارکت در بهترین شیوه‌های زیست محیطی و همچنین افشای بهتر، فشار وجود دارد، زیرا این مزیت رقابتی آن شرکت است، بنابراین ارزش شرکت بهتر است.

¹ Scholtens

² Aboud and Diab

³ Arayssi et al

⁴ Surroca et al

⁵ Pucheta-Martinez et al

⁶ Thomas and Tonks

⁷ Li et al

در مطالعه‌ای که در بریتانیا انجام شد، النجار و آنفیمیادو^۱ (۲۰۱۲)، به این نتیجه رسیدند که الزام قانون‌گذاران به نظارت بر افشای اطلاعات اجتماعی و گزارش‌هایی که شرکت‌ها منتشر می‌کنند، عدم اطمینان سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد. مزیت دیگر فعالیت‌ها و افشای شرکت‌های اجتماعی، پشتیبانی و تمرین تئوری نمایندگی است که برای کاهش تضاد بین سهامداران و مدیریت ارشد کار می‌کند و منجر به افزایش ارزش شرکت می‌شود. علاوه بر این، همان‌طور که توسط اسماعیل و همکاران^۲ (۲۰۲۱)، تاکید شده است، افشای حقوق بشر بر تصویر شرکت تأثیر می‌گذارد، که ممکن است منجر به افزایش فروش شود که بر موفقیت مالی بلندمدت شرکت تأثیر می‌گذارد.

در سال‌های اخیر، موضوع افشای اجتماعی و تأثیر آن بر ارزش شرکت در ادبیات دانشگاهی مورد توجه قرار گرفته است. در مصر، تعدادی از مطالعات رابطه بین افشای اجتماعی و ارزش شرکت را مورد بررسی قرار داده‌اند و بینش‌هایی را در مورد اهمیت در نظر گرفتن عوامل زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی برای شرکت‌های فعال در کشور ارائه می‌دهند. به عنوان مثال، عبود و دیاب (۲۰۱۸)، دریافتند که شرکت‌هایی در مصر که افشای اجتماعی جامع‌تری ارائه می‌کنند، در مقایسه با شرکت‌هایی که افشای کمتری ارائه می‌دهند، ارزش بازار بیشتری دارند. نتایج آن مطالعه نشان می‌دهد که افشای اجتماعی می‌تواند به افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران و بهبود شهرت شرکت‌ها کمک کند و منجر به افزایش ارزش بازار آن‌ها شود. ال دیب و همکاران^۳ (۲۰۲۲)، تأثیر افشای اجتماعی را بر ارزش شرکت در بخش غیر مالی مصر بررسی کردند. نتایج نشان داد شرکت‌هایی که افشای بیشتری ارائه می‌کنند در مقایسه با شرکت‌هایی که افشای کمتری ارائه می‌کنند، ارزش بازار بیشتری دارند. نتایج قابل توجه عوامل زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را بر ارزش شرکت‌ها نشان می‌دهد. ال دیب و سوبی^۴ (۲۰۱۷)، رابطه بین عملکرد اجتماعی و عملکرد شرکت را در شرکت‌های مصر بررسی کردند. نتایج نشان داد شرکت‌هایی که افشای اجتماعی بیشتری انجام می‌دهند و ارائه می‌کنند، عملکرد مالی بهتری در مقایسه با شرکت‌هایی که افشای کمتری ارائه می‌کنند، دارند. نتایج حاکی از اهمیت در نظر گرفتن عوامل زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی در محیط مصر است، زیرا آن‌ها می‌توانند تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی شرکت داشته باشند. در نتیجه، مطالعات دانشگاهی اخیر نشان می‌دهد که افشای اجتماعی می‌تواند تأثیر مثبتی بر ارزش شرکت و عملکرد مالی داشته باشد (ال دیب و همکاران، ۲۰۲۲). شرکت‌هایی که افشای اجتماعی جامع‌تری ارائه می‌کنند، احتمالاً از افزایش اعتماد سرمایه‌گذار و بهبود شهرت سود می‌برند که منجر به ارزش بازار بالاتر و عملکرد مالی بهتر می‌شود.

حسابرسی یکی از مهم‌ترین راهبردهای نظارتی برای کاهش عدم تقارن اطلاعات، مهار فعالیت‌های استثماری، و افزایش عملکرد و شفافیت محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بر اساس تئوری نمایندگی است. ادبیات تئوری حسابرسی نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی برای موفقیت حسابرسی‌های خارجی ضروری است. یکی از پارامترهای ارائه شده در تحقیقات قبلی برای ارزیابی کیفیت حسابرسان اندازه موسسه حسابرسی است. به گفته دی‌آنجلو^۵ (۱۹۸۱)، کیفیت یک موسسه حسابرسی با توسعه اندازه یا شهرت آن افزایش می‌یابد. شرکت‌های حسابرسی بزرگ‌تر و شناخته‌شده‌تر، با ارائه حسابرسی‌هایی با کیفیت برتر و در عین حال هدفمند بودن، از اعتبار خود محافظت می‌کنند. به دلیل تجربه طولانی‌تر و تلاش بیشتر حسابرسی، موسسات حسابرسی بزرگ‌تر حسابرسی با کیفیت بالاتری را انجام می‌دهند. مشتریان حسابرسی بزرگ همیشه عملکرد و شفافیت مسئولیت اجتماعی شرکت استثنایی را نشان داده‌اند. مؤسسه حسابرسی بزرگ کیفیت حسابرسی برتر را ارائه می‌دهند، زیرا آن‌ها منابع بیشتری برای به کارگیری در طول حسابرسی و سرمایه‌گذاری قابل توجه در سرمایه انسانی و فناوری دارند و قابلیت اطمینان اطلاعات ارائه شده از جمله اطلاعات غیرمالی را افزایش می‌دهند. به لطف تخصص و

¹ Al-Najjar and Anfimiadou

² Ismail et al

³ El-Deeb et al

⁴ El-Deeb and Sobhy

⁵ DeAngelo

دقت خود، حسابرسان بزرگ، رویه‌های زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را، به‌ویژه در اقدامات حاکمیتی و زیست محیطی، در راستای دستورالعمل‌های اروپایی و ابتکارات پایداری نظارتی بین‌المللی، تقویت می‌کنند. در عین حال، آن‌ها مدیریت سود را کاهش می‌دهند و سود سهام را بیش از حد برآورد می‌کنند و بر اعتماد به فعالیت‌های شرکت تأکید می‌کنند.

کیفیت حسابرسی، به‌ویژه، در بهبود قابلیت اطمینان صورت‌های مالی و اطلاعات مالی، کاهش هزینه‌های تأمین مالی و به حداقل رساندن رفتار مدیریتی فرصت طلبانه حیاتی است. بنابراین، کیفیت حسابرسی بالاتر منجر به عدم تقارن اطلاعاتی کمتر و شفافیت بیشتر می‌شود. فاروک و همکاران^۱ (۲۰۲۱)، نشان می‌دهند که شرکت‌های حسابرسی بزرگ به طور قابل توجهی و مثبت بر سیاست تقسیم سود تأثیر می‌گذارند. در مقابل، دشموک و همکاران^۲ (۲۰۰۳)، نشان می‌دهند که عدم تقارن اطلاعاتی بیشتر، ناشی از حسابرسی ضعیف، منجر به سود کمتری می‌شود که به سهامداران پرداخت می‌شود.

کیفیت حسابرسی می‌تواند رابطه بین افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت را به طور قابل توجهی تعدیل کند. برای مثال، رویه‌های قوی زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی ممکن است تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی و ایجاد ارزش یک شرکت داشته باشد. با این حال، میزان تحقق این اثرات ممکن است مشروط به کیفیت روش حسابرسی باشد. حسابرسی با کیفیت برتر می‌تواند به ذینفعان اطمینان بیشتری دهد که افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شرکت دقیق و قابل اعتماد است و در نتیجه اعتماد آن‌ها را نسبت به عملکرد و ارزش کلی شرکت افزایش می‌دهد. از سوی دیگر، کیفیت حسابرسی ناکافی ممکن است اعتماد به افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شرکت را کاهش دهد و در نتیجه شک و تردید نسبت به عملکرد و ارزش شرکت ایجاد کند. همان‌طور که توسط نظریه سهامداران پیشنهاد شده است، بنابراین کیفیت حسابرسی می‌تواند به عنوان یک عامل تعدیل کننده عمل کند که بر قدرت و جهت رابطه بین عوامل زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت تأثیر می‌گذارد (دخلی^۳، ۲۰۲۲).

مطالعات بسیار کمی به نقش کیفیت حسابرسی و تأثیر آن بر افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت توجه می‌کنند. طبق پژوهش آسانته آپیا^۴ (۲۰۲۰)، الزامات زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی به طور فزاینده‌ای برای سرمایه‌گذاران مهم می‌شود. که در آن، ارتباط بین پوشش رسانه‌ای موضوعات منفی زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی یک شرکت و کیفیت حسابرسی مورد بررسی قرار گرفت. حسابرسان برای کاهش ریسک بالای مرتبط با شهرت زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی آلوده، حجم کار خود را افزایش می‌دهند. نتایج نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی بر افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت تأثیر می‌گذارد. علاوه بر این، هوآ و آل^۵ (۲۰۲۱)، رابطه بین خطرات زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و کیفیت حسابرسی را بررسی کردند. نتایج نشان می‌دهد که ریسک زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و کیفیت حسابرسی در دوره‌ای بین سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۶ ارتباط قوی دارند که نشان می‌دهد شرکت‌هایی با ریسک زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بالا کنترل کمتری بر سودآوری دارند. حسابرسان هنگام انجام حسابرسی صورت‌های مالی، عوامل زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را در نظر می‌گیرند. ال دیب و همکاران (۲۰۲۲)، تأیید می‌کنند که سرمایه‌گذاران شرکت‌هایی که در نگرانی‌های زیست محیطی حساس شرکت می‌کنند باید اطلاعات بیشتری در مورد عملیات خود افشا کنند. نتایج نشان داد که کیفیت حسابرسی به طور قابل توجهی ارتباط بین لحن گفتار و ارزش شرکت را واسطه می‌کند.

¹ Farooque et al

² Deshmukh et al

³ Dakhli

⁴ Asante-Appiah

⁵ Hua and Alam

ریسک بالای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، نگرانی حسابرسان را در مورد یکپارچگی و اخلاق مدیریت و همچنین فرصت‌طلبی مدیریتی افزایش می‌دهد، که متعاقباً منجر به افزایش خطر تحریف مالی و سایر تصمیم‌های گزارشگری تقلبی می‌شود. کیم و همکاران^۱ (۲۰۱۲)، دریافتند که شرکت‌هایی که در مسئولیت‌های اجتماعی خود ضعیف عمل می‌کنند، احتمالاً از طریق دستکاری‌های سود مبتنی بر تعهدی و واقعی در مدیریت سود شرکت می‌کنند و احتمالاً مشمول تحقیقات بیشتر می‌شوند. کوه و تانگ (۲۰۱۳)، مستند می‌کنند که حسابرسان از مشتریانی که در فعالیت‌های بحث برانگیز مربوط به مصرف‌کنندگان، کارکنان، جامعه و محیط شرکت می‌کنند، هزینه‌های حسابرسی بالاتری دریافت می‌کنند. در سال‌های اخیر، علاقه فزاینده‌ای به رابطه بین عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی یک شرکت و عملکرد مالی آن وجود داشته است. یکی از حوزه‌های مورد علاقه، اثر تعدیل‌کننده بالقوه کیفیت حسابرسی بر این رابطه است. دخلی (۲۰۲۲)، بررسی می‌کند که چگونه کیفیت حسابرسی ارتباط بین عملکرد اجتماعی شرکت و عملکرد مالی کسب و کار را تعدیل می‌کند. به نظر می‌رسد کیفیت حسابرسی بالاتر، ارتباط بین عملکرد اجتماعی شرکت و عملکرد مالی شرکت را تقویت می‌کند. نتایج نشان داد که شرکت‌هایی با عملکرد اجتماعی قوی و استانداردهای حسابرسی از نظر مالی بهتر عمل می‌کنند. جایی که تکنیک‌های حسابرسی خوب اعتبار پیوند عملکرد اجتماعی شرکت - عملکرد مالی را تضمین می‌کند. یافته‌ها نشان داد که کیفیت حسابرسی می‌تواند موفقیت مالی عملکرد اجتماعی شرکت را افزایش دهد و اعتماد ذینفعان را در گزارشگری مالی شرکت‌های متعهد به عملکرد اجتماعی شرکت‌ها افزایش دهد. زاهد و همکاران (۲۰۲۳)، نقش تعدیل‌کننده کیفیت حسابرسی را در رابطه بین عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و سیاست پرداخت سود سهام در اروپای غربی بررسی می‌کنند. کیفیت حسابرسی بالاتر منجر به ارتباط بیشتر بین عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و سیاست تقسیم سود می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حکومتی بالا و کیفیت حسابرسی بالا احتمالاً نسبت‌های پرداخت سود بیشتری دارند، که نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی تأثیر مفیدی بر ارتباط بین عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و پرداخت دولتی و سود سهام دارد. یافته‌ها حاکی از آن است که تکنیک‌های حسابرسی با کیفیت بالا برای اطمینان از اعتبار ارتباط بین عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و سیاست توزیع سود سهام در اروپای غربی ضروری است. به طور کلی، یافته‌های مطالعات ذکر شده در بالا نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی می‌تواند نقش مهمی در افزایش اعتبار عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شرکت ایفا کند و به نوبه خود منجر به ارزش شرکت بالاتر شود. این امر اهمیت کیفیت حسابرسی را در ارائه اطلاعات دقیق و قابل اعتماد در مورد عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شرکت نشان می‌دهد، که می‌تواند توسط سرمایه‌گذاران برای اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری آگاهانه‌تر مورد استفاده قرار گیرد. با این حال، نیاز به بررسی اثر متقابل کیفیت حسابرسی بر رابطه بین عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت وجود دارد. شرکت به مدیریت خوب نیاز دارد، زیرا بدون مدیریت خوب تأثیر بدی در آینده خواهد داشت. حاکمیت شرکتی به یک فشارسنج مهم در یک شرکت تبدیل شده است، زیرا سیستم حاصل می‌تواند بر تصمیمات اتخاذ شده برای دستیابی به اثربخشی و کارایی عملیات شرکت تأثیر بگذارد. بر اساس تعریف بانک جهانی، حاکمیت شرکتی، فرآیند پیشبرد پاسخگویی، شفافیت و عدالت در تجارت است. با توجه به یافته‌های مطالعه قبلی، حاکمیت شرکتی به عنوان مجموعه‌ای از مقررات، دستورالعمل‌ها و شیوه‌های تجاری ارائه شده است که نحوه تعامل مدیر شرکت با شرکت را توضیح می‌دهد. افرادی که بیشترین اهمیت را برای شرکت دارند.

با توجه به جنسن و مک‌کلینگ (۱۹۷۶)، حاکمیت شرکتی شامل سیستم‌ها، روش‌ها، فرآیندها و ساختارهای مختلفی است که تنظیم و هدایت می‌کنند. شرکت‌ها جایی که به عنوان بخشی از نظارت بر اداره یک شرکت، با هدف پایداری و آینده خود

¹ Kim et al

شرکت، و همچنین افزایش سودآوری و پاسخگویی شرکت. در حالی که بسیاری از متغیرها و رویه‌های حاکمیت شرکتی شناسایی شده‌اند، مکانیسم‌هایی که اغلب مورد توجه قرار می‌گیرند عبارتند از تمرکز سهامداران، جلسات هیئت‌مدیره، دوگانگی مدیرعامل، ترکیب هیئت‌مدیره و کمیته‌های هیئت‌مدیره.

هدف از تئوری نمایندگی این است که درک درستی از مشکلاتی داشته باشد که زمانی که یک طرف، معروف به عامل، از طرف دیگر کار می‌کند، که از آن به عنوان بنیاد یاد می‌شود، با آن مواجه می‌شود. بنابراین، عاملیت و تئوری عاملیت، دانشی از رفتارهای عاملیت، مانند شناخت و ارائه خدمات «عمل برای» و همچنین هدایت و تصحیح فعالیت‌های کارگزاران را فراهم می‌کند. علاوه بر این، نظریه نمایندگی تلاش می‌کند تا توضیحات نظری رفتار را در چارچوب یک رابطه پویا، و همچنین در شبکه‌های پیچیده‌ای که این رفتارها در آن‌ها تودرتو هستند، بسازد. این نظریه معمولاً توضیحی جاودانه و قابل اجرا جهانی از حاکمیت شرکتی در نظر گرفته می‌شود. طبق این دیدگاه، مسئولیت اصلی هیئت‌مدیره، نظارت بر مدیریت و اطمینان از همسویی نزدیک منافع آن‌ها با سهامداران است. این وظیفه اصلی هیئت‌مدیره است. همچنین این وظیفه هیئت‌مدیره است که شرکت را در جهت ایجاد بیشترین سود ممکن برای سهامداران هدایت کند. با این وجود، تئوری نمایندگی نه تنها به صورت سطحی عمیق است، بلکه بر دیدگاه تقلیل‌گرایانه پویایی‌های پیچیده مالی و تجاری نیز تثبیت می‌کند و به طور مضر بر تنها هدف شرکت یعنی حداکثر کردن سود سهامداران تأکید می‌کند (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶).

جنسن و مک‌لینگ (۱۹۷۶)، تئوری نمایندگی را معرفی کردند که تقسیم بین صاحبان سازمان (مدیران) و مدیریت (نمایندگان) را پیشنهاد می‌کند. توانایی در نظر گرفتن منافع همه سهامداران، نه فقط سهامداران، چیزی است که نمایندگان باید قادر به انجام آن باشند. اختلافات نمایندگی بین طرفین ممکن است ناشی از این تقسیم باشد و مدیریت شرکت ممکن است از منابع بیش از حد استفاده کند و انتخاب‌های سرمایه‌گذاری ضعیفی داشته باشد. اما به گفته فاما و همکاران (۱۹۸۳)، داشتن یک هیئت‌مدیره قوی با جدا نگه داشتن مدیریت شرکت از برخی اجزای فرآیند تصمیم‌گیری، مسائل نمایندگی را کاهش می‌دهد. با این حال، هیئت‌مدیره تنها مکانیزمی برای به حداقل رساندن تضاد نمایندگی در شرکت‌ها نیستند. در یک محیط پویا، آن‌ها برای تسهیل عملکرد کلی سازمان‌ها بسیار مهم شده‌اند. علاوه بر این، هیئت‌مدیره‌ها مسئولیت انجام وظایف مختلفی را بر عهده دارند. مشکل نمایندگی، مدیریت اخراج‌ها و مدیریت استراتژیک برای مثال برخی از وظایفی هستند که باید تکمیل شوند (راستوگی و سینگ^۱، ۲۰۲۳).

ایده مباشرت بیان می‌کند که مدیران می‌توانند به طور مؤثر اهداف تجاری سهامداران را با به حداکثر رساندن سودمندی خود به جای عمل به شیوه‌ای خودخواهانه محقق کنند. علاوه بر این، این نظریه بیان می‌کند که اعطای آزادی به مدیران برای اعمال اختیار ممکن است به عنوان یک کاتالیزور برای بهبود عملکرد عمل کند. علاوه بر این، طبق نظر دونالدسون و دیویس^۲ (۱۹۹۱)، مفهوم مباشرت بر این واقعیت تأکید دارد که مدیران انگیزه دارند تا به نحوی عمل کنند که برای سهامداران مفید باشد، زیرا آن‌ها نگران شهرت و پیشرفت شغلی خود هستند. در نتیجه، هزینه نمایندگی به حداقل مطلق کاهش می‌یابد. نظریه مباشرت همچنین می‌تواند به عنوان واسطه‌ای بین سهامداران و شرکت در تصمیم‌گیری‌های خوب برای آینده شرکت ایفای نقش کند (کارلایل و همکاران^۳، ۲۰۲۳).

بسیاری از محققان از مناطق مختلف جهان در حال انجام مطالعه در مورد حاکمیت شرکتی و عملکرد مالی هستند. برخی از این پژوهشگران در کشورهای مختلف قرار دارند. از سوی دیگر، میزان مطالعاتی که در مورد حاکمیت شرکتی و عملکرد

¹ Rastogi and Singh

² Donaldson and Davis

³ Carlisle et al

مالی انجام شده است هنوز کاملاً محدود است. سیاگیان و همکاران^۱ (۲۰۱۳)، دریافتند که همبستگی مطلوبی بین ارزش کسب و کار و حاکمیت شرکتی وجود دارد. بر اساس این مطالعه، شرکت‌هایی که ارزش‌های بالاتری دارند، از حاکمیت شرکتی برتر نیز استفاده می‌کنند. در مقابل، بر اساس فرض دوم مطالعه، بین کیفیت گزارشگری و ارزش شرکت همبستگی منفی وجود دارد. در نتیجه، حاکمیت شرکتی یک عمل حیاتی در سازمان‌های عمومی است و باید کسب‌وکارها را تشویق کند تا حاکمیت خود را تقویت کنند. همبستگی مطلوبی بین ارزش یک شرکت و حاکمیت شرکتی آن و عملکرد مالی به عنوان یک عامل تعدیل کننده وجود دارد. همچنین اهمیت عملکرد مالی در این دسته گنجانده شده است (تجاهجادی و همکاران^۲، ۲۰۲۱).

فیاندترینو و همکاران^۳ (۲۰۱۸)، دوگانگی بین حاکمیت شرکتی و مسئولیت اجتماعی شرکت را با نشان دادن اینکه چگونه مکانیسم‌های عملکرد مالی و حاکمیت شرکتی به طور قابل توجهی بر رویه‌های اجتماعی و زیست‌محیطی تأثیر می‌گذارند و در نتیجه بر مسئولیت اجتماعی شرکت تأثیر می‌گذارند، آشتی می‌دهند. تأثیر قابل توجهی بر عملکرد مالی یک شرکت در غنا را می‌توان به ساختار مالکیت، تمرکز سهامداران، اندازه هیئت‌مدیره و تعداد جلسات نسبت داد. در مقابل، کمیته‌های هیئت‌مدیره اغلب تأثیر نامطلوبی بر عملکرد مالی سازمان اعمال می‌کنند، در حالی که وجود یک مدیر اجرایی دوگانه بر آن تأثیری نمی‌گذارد. بنابراین، انجام مشاهدات عمیق مدیریت شرکت جالب است. به طوری که ادبیات علمی مدیریت شرکت روز به روز بیشتر می‌شود و باعث می‌شود طرف‌های مختلف داخل و خارج از شرکت، شرکتی را که به محل سرمایه‌گذاری تبدیل شده و تبدیل شده است، آسان‌تر ببینند.

تعدادی از مطالعات به موضوع رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و شیوه‌های مدیریت سود پرداخته‌اند. اکثر مطالعات یک رابطه منفی را گزارش کرده‌اند، اگرچه تعداد کمی از مطالعات یک رابطه مثبت یا یک رابطه منفی را برای یک جزء خاص مسئولیت اجتماعی یا نتایج متفاوت با توجه به نوع مدیریت سود در نظر گرفته شده است. برخی از مطالعات ارتباط منفی بین مسئولیت اجتماعی و کیفیت سود را گزارش کرده‌اند، و نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که در شیوه‌های حسابداری ضعیف شرکت می‌کنند، سعی می‌کنند با مدیریت سود با استفاده از مسئولیت اجتماعی، به سهامداران جبران خسارت کنند. مطالعات دیگر استفاده از مسئولیت اجتماعی شرکت و افشای آن را برای اهداف استتار بررسی کرده‌اند. آن‌ها شواهدی از این شیوه‌ها را فقط برای شرکت‌های خانوادگی و در موارد استقرار غیرقانونی یافتند که منجر به شکافی بین افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکت شد (گارسیا سانچز و همکاران^۴، ۲۰۲۰).

از سوی دیگر، چیه و همکاران^۵ (۲۰۰۸)، رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود را بررسی کردند و دریافتند که شرکت‌های دارای مسئولیت اجتماعی و محیطی بیشتر تمایل دارند درآمدهای کمتری را هموار کنند و کمتر درگیر اجتناب از ضرر و کاهش سود هستند، اما مستعد پرخاشگری درآمد هستند. با این وجود، تحقیقاتی که بر روی تأثیر عملکرد محیطی بر روی شیوه‌های مدیریت سود متمرکز شده‌اند، به این نتیجه رسیدند که اولی، مدیریت سود تعهدی، را کاهش می‌دهد در حالی که مدیریت سود واقعی را افزایش می‌دهد.

تأثیر جهت‌گیری مسئولیت اجتماعی شرکت بر انگیزه‌های گزارش‌دهی آن نیز از نظر مبادله بین مدیریت بازاریابی و مدیریت سود مورد مطالعه قرار گرفته است و شواهدی را ارائه می‌دهد که احتمالاً مسئولیت اجتماعی شرکتی در شرکت‌های دارای جهت‌گیری کمتر است. علاوه بر این، مسئولیت اجتماعی شرکت ممکن است به عنوان یک پنهان کننده عمل کند (گارسیا سانچز و همکاران، ۲۰۲۰). مشابه با مطالعه حاضر، ادبیات تجربی اخیر مدیریت سود بر رابطه بین

¹ Siagian et al

² Tjahjadi et al

³ Fiandrino et al

⁴ García-Sánchez et al

⁵ Chih et al

عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و دستکاری سود از نظر بی‌نظمی‌های مالی، تعهدی و واقعی مدیریت سود متمرکز شده است، اما برخلاف این کار، هیچ تحقیقی به این اثر نپرداخته است. شواهدی وجود دارد مبنی بر اینکه عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، بی‌نظمی‌های مالی، شیوه‌های اجتناب از مالیات، مدیریت سود تعهدی و همچنین مدیریت سود واقعی را کاهش می‌دهد، به ویژه در کشورهایی که گزارش‌دهی یکپارچه اجباری است (وو و ژو،^۱ ۲۰۲۲).

عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بیانگر «پیکربندی اصول مسئولیت زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی یک شرکت است. فرآیندهای پاسخگویی زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، برنامه‌ها و نتایج قابل مشاهده همان‌طور که به روابط اجتماعی شرکت مربوط می‌شود». تمرکز یک شرکت بر افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و عملیات تجاری پایدار نشان می‌دهد که مدیریت سود به دنبال تصمیم‌گیری مسئولانه با مراقبت از منافع و انتظارات ذینفعان است، در حالی که شیوه‌های مدیریت سود رفتار مخالف را در انجام کسب و کار نشان می‌دهد.

تحقیقات یک رابطه منفی بین افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و شیوه‌های مدیریت سود و یک رابطه مثبت بین افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و کیفیت گزارشگری مالی، مطابق با نظریه سهامداران پیدا کرده است. این نشان می‌دهد که نگرانی برای محیط‌زیست، اجتماعی و حاکمیتی نوعی مسئولیت مدیریت سود است که می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهد. عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، اعتماد ذینفعان را افزایش می‌دهد که رفتار یک شرکت با انتظارات آن‌ها مطابقت دارد (چایرانی و سیرگار،^۲ ۲۰۲۱). علاوه بر این، عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی می‌تواند انتظارات ذینفعان را افزایش دهد و به نوبه خود، فشار بر مدیریت جهت مدیریت سود به منظور حفظ مشروعیت یک شرکت در چشم ذینفعان آن استفاده کند.

با توجه به کمبود پژوهش در مورد رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد شرکت و همچنین نقش مدیریت سود در تعدیل رابطه، مروری بر ادبیات ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود انجام خواهد شد. پژوهش قبلی که به منظور بررسی ارتباط بین مدیریت سود و مسئولیت اجتماعی شرکت انجام شده است، یافته‌های متناقضی را ارائه کرده است. برخی از نویسندگان بر این باورند که مدیران از این تصویر برای پنهان کردن رفتارهای اخلاقی کمتر استفاده می‌کنند، علیرغم این واقعیت که مسئولیت اجتماعی شرکت معمولاً به عنوان مرتبط با افشای شفاف و صادقانه مالی در نظر گرفته می‌شود. برخی از محققان استدلال می‌کنند که مدیرانی که خواهان پاداش‌های شخصی هستند، از مسئولیت اجتماعی شرکت به صورت استراتژیک استفاده می‌کنند تا اقدامات فرصت‌طلبانه خود را پنهان کنند. با این حال، موقعیتی که مدیریت سود و مسئولیت اجتماعی شرکتی به طور معکوس به هم مرتبط هستند، موقعیتی است که اکثریت قریب به اتفاق مردم دارند. این دیدگاه بیان می‌کند که مشاغل با تعهد قوی به مسئولیت اجتماعی شرکت، نتایج مالی خود را به شیوه‌ای مسئولانه افشا می‌کنند و سود خود را دستکاری نمی‌کنند (گونچالوس و همکاران،^۳ ۲۰۲۱).

برخی از محققان به این نکته اشاره می‌کنند که سود توسط مدیریت شرکت‌ها با تمرکز بر مسئولیت اجتماعی شرکت با استفاده از ارقام تعهدی به جای عملیات واقعی برای انجام این کار، تحت کنترل نگه داشته می‌شود. این به تضمین سودآوری مداوم شرکت در بلندمدت کمک می‌کند. فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکت نیز به تولید ارزش سهامداران کمک می‌کند، به ویژه آن‌هایی که شهرت شرکت را بهبود می‌بخشند. ارتباط مسئولیت اجتماعی با مدیریت سود این فرض را ایجاد می‌کند که ابتکارات مسئولیت اجتماعی شرکت برای ارتقای شهرت شرکت انجام می‌شود زیرا مدیریت معتقد است که افزایش فروش نتیجه یک شهرت مثبت است (لو و همکاران،^۴ ۲۰۱۰).

¹ Wu and Zhou

² Chairani and Siregar

³ Gonçalves et al

⁴ Lev et al

بر اساس مطالعات دیگر، انتشار داوطلبانه گزارش‌های مسئولیت اجتماعی شرکت ممکن است حاکی از یکپارچگی بیشتری نسبت به گزارش سود در ترکیب با افشای مالی باشد. با این حال، یک محقق ادعا می‌کند که مدیریت شرکت از مسئولیت اجتماعی شرکت برای به دست آوردن پوشش مطلوب رسانه‌ای، اعتبار از سوی جامعه و بررسی کمتر از سوی کارکنان و سرمایه‌گذاران استفاده می‌کند. از این نقطه نظر، ابتکارات «مسئولیت اجتماعی شرکتی» را می‌توان برای پنهان کردن اینکه چگونه برخی تخلفات شرکتی به ارزش یک شرکت لطمه می‌زند، استفاده کرد. مدیریت سود یکی از مصادیق یک تصمیم اختیاری استراتژیک است که مدیریت ممکن است سعی کند در پشت مسئولیت اجتماعی شرکت پنهان کند (گونچالوس و همکاران^۱، ۲۰۲۰). می‌توان ادعا کرد که مدیران ابتکارات مسئولیت اجتماعی شرکت را به عنوان وسیله‌ای برای اجتناب از کنترل سهامداران در فرآیند حاکمیت شرکتی با درگیر شدن در رفتار مدیریت سود ترویج می‌کنند. این امر تأثیر مخربی بر عملکرد شرکت خواهد داشت. با این حال، به عنوان تنها هدف مدیریت سود، این شیوه‌های دستکاری تأثیر منفی بر عملکرد کسب و کار دارند. علاوه بر این، رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد تجاری به طور قابل توجهی تحت تأثیر اقدامات مدیریت سود قرار خواهد گرفت. مدیر انتخاب می‌کند که از کدام تکنیک‌های مدیریت سود بر اساس سازگاری استانداردهای حسابداری برای پیشبرد مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد تجاری استفاده کند (چویی و زواری^۲، ۲۰۲۲).

پیشینه پژوهش

اویانگ و همکاران^۳ (۲۰۲۴)، در پژوهشی تحت عنوان «آیا مسئولیت اجتماعی شرکتی می‌تواند از ارزش شرکت در طول رویدادهای نقض محیطی شرکت محافظت کند؟ به بررسی این موضوع پرداختند که چگونه مسئولیت اجتماعی شرکت و توجه ذینفعان مهم (رسانه‌ها و تحلیلگران) بر ارزش شرکت در هنگام وقوع یک تخلف زیست‌محیطی تأثیر می‌گذارد. متوجه شدند که مسئولیت اجتماعی شرکتی با تجزیه و تحلیل ۲۲۴ رویداد نقض محیطی که در شرکت‌های صنعت تولیدی چین در تجارت عمومی بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ رخ داده است، به‌عنوان حایلی در تأثیرگذاری بر ارزش شرکت عمل می‌کند.

سامی الدیب و همکاران^۴ (۲۰۲۳)، در پژوهشی تحت عنوان «آیا کیفیت حسابرسی تأثیر افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را بر ارزش شرکت تعدیل می‌کند؟ شواهد بیشتر از مصر» به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر رابطه بین افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت پرداختند. داده‌های نمونه از شرکت‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار مصر طی دوره ۲۰۱۷-۲۰۲۱ جمع‌آوری شد و با استفاده از مدل‌های رگرسیون تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد:

✓ افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی تأثیر مثبت معناداری بر ارزش شرکت در بازار بورس اوراق بهادار مصر دارد.

✓ کیفیت حسابرسی به عنوان یک متغیر تعدیل کننده تأثیر معناداری بر رابطه بین افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و ارزش شرکت دارد.

¹ Gonçalves et al
² Chouaibi and Zouari
³ Ouyang et al
⁴ Samy El-Deeb et al

جمالی و احمدی (۱۴۰۳)، در پژوهشی تحت عنوان «بررسی تاثیر مدیریت سود بر ارزش بازار شرکت (شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران)» به بررسی ۱۳۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۹۵ الی ۱۴۰۱ پرداختند. نتایج نشان داد ارتباط منفی و معناداری بین مدیریت سود و ارزش شرکت برقرار است. چهل پسران و همکاران (۱۴۰۲)، به بررسی پژوهشی تحت عنوان «تأثیر مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت با نقش تقلب مالی در شرکت‌ها» پرداختند. نمونه‌گیری به روش حذف سیستماتیک انجام شد که در نهایت ۶۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۰ به عنوان نمونه انتخاب شد. نتایج نشان داد ارتباط مثبت و معناداری بین مسئولیت اجتماعی شرکت و ارزش شرکت برقرار است که که تقلب مالی این رابطه را تضعیف می‌کند.

اهداف پژوهش

با توجه به سؤال‌های مطرح شده، هدف از انجام این پژوهش عبارت‌است‌از:

- ✓ بررسی رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت
- ✓ بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت
- ✓ بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت
- ✓ بررسی تأثیر مدیریت سود بر رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت

فرضیه پژوهش

باتوجه به مبانی نظری بیان شده، فرضیه‌های پژوهش به شرح ذیل می‌باشد:

- ✓ فرضیه اول: گزارشگری مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت تأثیر دارد.
- ✓ فرضیه دوم: کیفیت حسابرسی بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد.
- ✓ فرضیه سوم: حاکمیت شرکتی بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد.
- ✓ فرضیه چهارم: مدیریت سود بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کاربردی است. پژوهش کاربردی، پژوهشی است که نظریه‌ها، قانونمندی‌ها، اصول و فنون را برای حل مسائل واقعی به کار می‌گیرد. همچنین این پژوهش از نوع پژوهش‌های همبستگی است، زیرا به دنبال یافتن ارتباط بین چندین متغیر است. روش‌شناسی پژوهش حاضر از نوع پس‌رویدادی است، بدین معنی که انجام پژوهش براساس اطلاعات گذشته انجام می‌شود. در این پژوهش به منظور انجام آزمون فرضیه‌ها از روش رگرسیون چندمتغیره و مدل‌های اقتصادسنجی بهره گرفته شده است. تحلیل‌های آماری از طریق نرم‌افزار آماری ایویوز انجام پذیرفت.

قلمرو زمانی این پژوهش، برای یک دوره هشت‌ساله از سال ۱۳۹۵ لغایت ۱۴۰۲ تعیین شده و قلمرو مکانی آن نیز کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که کلیه شرایط زیر را داشته باشند:

- ✓ برای رعایت قابلیت مقایسه‌پذیری آن‌ها، سال مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفند ماه هر سال باشد.
- ✓ طی قلمرو زمانی پژوهش، هیچگونه توقف فعالیت نداشته و دوره مالی خود را تغییر نداده باشند.
- ✓ کلیه اطلاعات مورد نیاز از شرکت‌ها برای پژوهش در دسترس باشد.
- ✓ جزء بانک‌ها و مؤسسات مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گران مالی، شرکت‌های هلدینگ، لیزینگ‌ها و بیمه) نباشند.

با توجه به شرایط فوق، از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ۱۶۵ شرکت به‌عنوان نمونه انتخاب شد.

مدل و متغیرهای پژوهش

به‌منظور آزمون فرضیه اول، دوم، سوم و چهارم از مدل رگرسیونی چندگانه مبتنی بر داده‌های ترکیبی طبق پژوهش سامی الدیب و همکاران (۲۰۲۳) برحسب رابطه (۱)، (۲)، (۳) و (۴) استفاده می‌شود:

- $$FV_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 TANG_{it} + \beta_5 ROE_{it} + \beta_6 AGE_{it} + \beta_7 GROWTH_{it} + \varepsilon_{it}$$
- $$FV_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 AUR_{it} + \beta_3 AUT_{it} + \beta_4 AUDS_{it} + \beta_5 TENUR_{it} + \beta_6 CSR_{it} \times AUR_{it} + \beta_7 CSR_{it} \times AUT_{it} + \beta_8 CSR_{it} \times AUDS_{it} + \beta_9 CSR_{it} \times TENUR_{it} + \beta_{10} SIZE_{it} + \beta_{11} LEV_{it} + \beta_{12} TANG_{it} + \beta_{13} ROE_{it} + \beta_{14} AGE_{it} + \beta_{15} GROWTH_{it} + \varepsilon_{it}$$
- $$FV_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 BIND_{it} + \beta_3 INST_{it} + \beta_4 ACIND_{it} + \beta_5 RC_{it} + \beta_6 APC_{it} + \beta_7 CSR_{it} \times BIND_{it} + \beta_8 CSR_{it} \times INST_{it} + \beta_9 CSR_{it} \times ACIND_{it} + \beta_{10} CSR_{it} \times RC_{it} + \beta_{11} CSR_{it} \times APC_{it} + \beta_{12} SIZE_{it} + \beta_{13} LEV_{it} + \beta_{14} TANG_{it} + \beta_{15} ROE_{it} + \beta_{16} AGE_{it} + \beta_{17} GROWTH_{it} + \varepsilon_{it}$$
- $$FV_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR + \beta_2 EM_{it} + \beta_3 CSR_{it} \times EM_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 TANG_{it} + \beta_7 ROE_{it} + \beta_8 AGE_{it} + \beta_9 GROWTH_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در این مدل‌ها:

FV_{it} : ارزش شرکت، CSR_{it} : گزارشگری مسئولیت اجتماعی، AUR_{it} : تعداد بندهای گزارش حسابرسی، AUT_{it} : رتبه مؤسسه حسابرسی، $AUDS_{it}$: اندازه مؤسسه حسابرسی، $TENUR_{it}$: دوره تصدی حسابرس، $BIND_{it}$: استقلال هیئت‌مدیره، $INST_{it}$: سرمایه‌گذاران نهادی، $ACIND_{it}$: استقلال کمیته حسابرسی، RC_{it} : کمیته ریسک، APC_{it} : کمیته انتصابات، EM_{it} : مدیریت سود، $SIZE_{it}$: اندازه شرکت، LEV_{it} : اهرم مالی، $TANG_{it}$: دارایی مشهود، ROE_{it} : بازده حقوق صاحبان سهام، AGE_{it} : سن شرکت، $GROWTH_{it}$: رشد فروش است.

متغیر وابسته

ارزش شرکت (FV_{it}): در رابطه با تعیین بهترین معیار ارزیابی ارزش شرکت تاکنون تحقیقات فراوانی انجام شده است، اما یک شاخص مطلق و ایده‌آل برای سنجش ارزش شرکت‌ها معرفی نشده است. در این پژوهش به‌منظور ارزیابی ارزش شرکت مطابق با پژوهش‌های عباس و همکاران^۱ (۲۰۱۹)، از معیار بازده دارایی استفاده می‌شود که از حاصل تقسیم سود خالص به کل دارایی‌ها به‌دست می‌آید.

متغیر مستقل

گزارشگری مسئولیت اجتماعی (CSR_{it}): مطابق با پژوهش فخاری و همکاران (۱۳۹۶)، برای سنجش میزان گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت‌های فعال در بازار سرمایه ایران ارائه دادند استفاده می‌شود. بدین صورت که براساس چک لیست پژوهش مذکور، یادداشت‌های پیوست صورت‌های مالی، گزارشات هیئت‌مدیره و سایت شرکت به دقت مورد تحلیل محتوا قرار گرفته است. نمره هر معیار نیز به شرح زیر است:

¹ Abbas et al

- ✓ اگر موارد افشا به صورت کمی باشد و یا جزئیات آن به صورت شرح مفصل یا تصاویر، نمودارها و جداول باشد نمره افشا ۱ می‌باشد.
- ✓ اگر موارد افشا به صورت غیرکمی و جزئیات آن به صورت توضیحات در حد یکی دو جمله باشد، نمره افشای ۰/۵ است.
- ✓ در نهایت اگر افشا نشود، نمره افشا صفر است.
- الگوی وزنی مورد استفاده در این پژوهش به شرح رابطه (۵) است:
- $$CSR = 0/337E + 0/388S + 0/275G \quad (5)$$

چک لیست گزارشگری مسئولیت اجتماعی به شرح جدول (۱) می‌باشد:

جدول (۱): چک لیست گزارشگری مسئولیت اجتماعی

معیارها	مولفه ها
شاخص‌های بعد زیست‌محیطی	(۱) آلاینده‌گی و آلودگی، ضایعات (۲) انرژی، بهره‌وری، آب (۳) تغییر آب‌وهوا (۴) ارزیابی ریسک محیطی (۵) مسائل خدمات و زنجیره تامین (۶) آموزش زیست‌محیطی (۷) ISO14001
شاخص‌های بعد اجتماعی	(۱) سلامت و امنیت (۲) HSE (۳) بهره‌وری (۴) CRM (۵) هزینه مسئولیت اجتماعی
شاخص‌های بعد حاکمیتی	(۱) کمیته انتصابات (۲) کمیته ریسک (۳) کمیته حسابرسی (۴) جبران خدمت (۵) استقلال هیئت‌مدیره

متغیرهای تعدیلگر

کیفیت حسابرسی (AQ_{it}): برای محاسبه کیفیت حسابرسی، از چهار معیار تعداد بندهای گزارش حسابرسی، رتبه مؤسسه حسابرسی، اندازه مؤسسه حسابرسی و دوره تصدی حسابرس استفاده می‌شود که در ادامه به توضیح هر کدام پرداخته می‌شود.

(۱) تعداد بندهای گزارش حسابرسی (AUR_{it}): ابتدا تعداد بندهای گزارش حسابرسی محاسبه می‌شود، سپس اگر تعداد بندها بیشتر از میانگین جامعه آماری باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر منظور می‌شود (سامی الدیب و همکاران، ۲۰۲۳).

(۲) رتبه مؤسسه حسابرسی (AUT_{it}): اگر حسابرس جزء ۱۰ مؤسسه حسابرسی معتمد سازمان بورس اوراق بهادار تهران متعلق به طبقه "اول" باشد عدد یک و غیر این صورت صفر لحاظ می‌شود (سامی الدیب و همکاران، ۲۰۲۳).

(۳) اندازه مؤسسه حسابرسی ($AUDS_{it}$): مطابق با پژوهش گونتارا و همکاران^۱ (۲۰۲۲)، اگر مؤسسات دارای ۲۰ شریک و بیشتر حسابرسی شرکت را عهده‌دار باشند عدد یک و در غیر این صورت صفر لحاظ می‌شود.

(۴) دوره تصدی حسابرس ($TENUR_{it}$): مطابق با پژوهش داس و پاندیت^۲ (۲۰۱۰)، چنانچه حسابرس بیش از ۳ سال حسابرس شرکت صاحبکار باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر منظور می‌شود.

حاکمیت شرکتی (CG_{it}): از پنج معیار استقلال هیئت‌مدیره، سرمایه‌گذاران نهادی، استقلال کمیته حسابرسی، کمیته ریسک و کمیته انتصابات جهت سنجش حاکمیت شرکتی استفاده می‌شود که در ادامه هر کدام بررسی می‌گردد.

۱. استقلال هیئت‌مدیره ($BIND_{it}$): ابتدا از نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره بر کل اعضای هیئت‌مدیره محاسبه شده، سپس اگر درصد استقلال هیئت‌مدیره بیشتر و برابر با میانگین شرکت‌های در دست بررسی باشد، عدد یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته می‌شود (براندائو و همکاران^۱، ۲۰۲۴).

¹ Gontara et al

² Das and Pandit

۲. سرمایه‌گذاران نهادی ($INST_{it}$): مطابق تعریف بند ۲۷ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار، بانک‌ها، شرکت‌ها و هر شخصیت که بیش از ۵ درصد سهام منتشرشده را در دست داشته باشد به‌عنوان معیار محاسبه سهامدار نهادی در نظر گرفته شده است (بادآور نهندی و فرنود احمدی، ۱۴۰۲). در این پژوهش، مالکیت نهادی یک متغیر دو وجهی است، به طوری که شرکت‌هایی که درصد سهام نگهداری شده به وسیله سهامداران نهادی بیشتر از میانه جامعه آماری است، یک در غیر این صورت صفر اختصاص می‌یابد.

۳. استقلال کمیته حسابرسی ($ACIND_{it}$): از طریق نسبت اعضای غیرموظف بر کل تعداد اعضای کمیته حسابرسی محاسبه می‌شود، سپس میانگین هر سال نمونه تعیین شده، اگر مقدار استقلال کمیته حسابرسی بیشتر از میانگین باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته می‌شود (براندائو و همکاران، ۲۰۲۴).

۴. کمیته ریسک (RC_{it}): اگر شرکت کمیته ریسک داشته باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر تعلق می‌گیرد (الگامال و باسیل^۲، ۲۰۲۲).

۵. کمیته انتصابات (APC_{it}): اگر شرکت کمیته انتصابات داشته باشد مقدار یک و در غیر این صورت صفر منظور می‌شود (الگامال و باسیل^۲، ۲۰۲۲).

مدیریت سود (EM_{it}): مدل مورد استفاده برای اندازه‌گیری مدیریت سود در این مطالعه مدل اصلاح شده جونز است. در واقع، این مدل تاکنون محبوب‌ترین مدل مورد استفاده محققان برای تشخیص مدیریت سود در نظر گرفته شده است.

$$\frac{TA_{i,t}}{A_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta SALES_{i,t} - \Delta REC_{i,t}}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{PPE_{i,t}}{A_{i,t-1}} \right) + \varepsilon_{i,t} \quad (۶)$$

$$TA = Earn - CFO \quad (۷)$$

که در آن $TA_{i,t}$ کل ارقام تعهدی، A کل دارایی‌ها در ابتدای سال، $\Delta SALES_{i,t}$ تغییرات در فروش، $\Delta REC_{i,t}$ تغییر در حساب‌های دریافتی، $PPE_{i,t}$ نشان دهنده ناخالص دارایی‌های ثابت $Earn$ بیانگر سود خالص و CFO بیانگر جریان وجه نقد عملیاتی است. پس از برآورد الگوی مذکور مقادیر خطای مدل، ارقام تعهدی اختیاری را نشان می‌دهد. در پژوهش حاضر به پیروی آلبرسمن و هانفیلز^۳ (۲۰۱۷)، از قدر مطلق ارقام تعهدی اختیاری شرکت‌ها به عنوان مدیریت سود استفاده می‌شود (تجویدی و قائم پناه، ۱۴۰۰). در این پژوهش مدیریت سود یک متغیر دووجهی است، به طوری که میانگین هر سال ارقام تعهدی اختیاری تعیین شده، سپس اگر مقدار آن بیشتر از میانگین باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته می‌شود.

متغیرهای کنترلی

متغیرهای کنترلی این پژوهش شامل اندازه شرکت، اهرم مالی، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام، سن شرکت و رشد فروش است که در ادامه توضیحاتی راجع به آن‌ها داده می‌شود.

- ✓ اندازه شرکت ($SIZE_{it}$): از لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها در پایان سال مالی استفاده می‌گردد.
- ✓ اهرم مالی (LEV_{it}): از نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها در پایان سال مالی استفاده می‌شود.
- ✓ دارایی ثابت ($TANG_{it}$): از تقسیم دارایی‌های ثابت به کل دارایی‌ها بدست می‌آید.
- ✓ بازده حقوق صاحبان سهام (ROE_{it}): به عنوان سود خالص نسبت به حقوق صاحبان سهام اندازه‌گیری می‌شود.

¹ Brandão et al

² Elgammal and Basil

³ Albersmann and Hohenfels

- ✓ سن شرکت (AGE_{it}): از لگاریتم طبیعی تعداد سال‌های عمر شرکت از تاسیس تاکنون محاسبه می‌شود.
- ✓ رشد فروش ($GROWTH_{it}$): از درصد تغییر در مجموع فروش‌ها نسبت به سال گذشته رشد فروش محاسبه می‌گردد.

یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی مشخصات عمومی متغیرها و تجزیه و تحلیل دقیق آن‌ها، آشنایی با آمار توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. جدول (۲)، آمار توصیفی داده‌های مربوط به متغیرهای مورد استفاده در پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول (۲): آمار توصیفی

مشاهدات	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	میانه	میانگین	متغیر
۱۳۲۰	۰/۱۸۳	-۰/۵۵۶	۰/۸۳۷	۰/۱۶۲	۰/۱۷۸	ارزش شرکت
۱۳۲۰	۰/۵۹۶	۰/۲۷۵	۳/۷۷۲	۱/۳۱۵	۱/۳۴۰	گزارشگری مسئولیت اجتماعی
۱۳۲۰	۱/۸۳۹	۱۱/۳۶۱	۱۹/۶۹۲	۱۵/۵۰۲	۱۵/۶۶۲	اندازه شرکت
۱۳۲۰	۰/۲۲۴	۰/۰۸۱	۰/۹۶۶	۰/۵۱۰	۰/۵۱۳	اهرم مالی
۱۳۲۰	۰/۱۹۰	۰/۰۰۲	۰/۷۵۹	۰/۱۹۳	۰/۲۴۴	دارایی ثابت
۱۳۲۰	۰/۲۹۳	-۰/۶۰۹	۰/۹۲۶	۰/۳۶۴	۰/۳۵۶	بازده حقوق صاحبان سهام
۱۳۲۰	۰/۵۲۹	۱/۰۹۸	۳/۷۱۳	۲/۹۹۵	۲/۸۸۲	سن شرکت
۱۳۲۰	۰/۳۴۹	-۰/۲۰۶	۰/۹۶۱	۰/۴۴۰	۰/۴۴۸	رشد فروش
مشاهدات	درصد صفر		درصد یک		متغیر	
۱۳۲۰	۷۲/۱۲		۲۷/۸۸		تعداد بندهای گزارش حسابرسی	
۱۳۲۰	۴۸/۲۶		۵۱/۷۴		رتبه مؤسسه حسابرسی	
۱۳۲۰	۶۰/۷۶		۳۹/۲۴		اندازه مؤسسه حسابرسی	
۱۳۲۰	۶۸/۸۶		۳۱/۱۴		دوره تصدی حسابرس	
۱۳۲۰	۶۰/۵۳		۳۹/۴۷		استقلال هیئت‌مدیره	
۱۳۲۰	۴۱/۲۹		۵۸/۷۱		سرمایه‌گذاران نهادی	
۱۳۲۰	۵۷/۵۸		۴۲/۴۲		استقلال کمیته حسابرسی	
۱۳۲۰	۹۰/۷۶		۹/۲۴		کمیته ریسک	
۱۳۲۰	۹۲/۶۵		۹/۳۵		کمیته انتصابات	
۱۳۲۰	۷۵/۶۸		۲۴/۳۲		مدیریت سود	

مهم‌ترین شاخص مرکزی میانگین است که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص مناسبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌ها می‌باشد. همان‌طور که در جدول (۲) می‌توان مشاهده کرد، میانگین ارزش شرکت برابر ۰/۱۷۸ بیانگر این موضوع است که شرکت تا چه حد در تبدیل پولی که سرمایه‌گذاری نموده است به سود خالص موفق بوده است. گزارشگری مسئولیت اجتماعی دارای میانگین ۱/۳۴۰ می‌باشد. متوسط رتبه مؤسسه حسابرسی ۵۱ درصد است که نشان می‌دهد حسابرسی ۵۱ درصد از مشاهدات، توسط ۱۰ مؤسسه حسابرسی معتمد سازمان بورس انجام شده است. دوره تصدی حسابرس که حسابرسی یک شرکت بیش از ۳ سال را نشان می‌دهد، دارای میانگین ۳۱ درصد است. متوسط استقلال هیئت‌مدیره و استقلال کمیته حسابرس به ترتیب برابر ۳۹ و ۴۲ درصد است که درصد استقلال بیشتر از میانگین شرکت‌های نمونه را نشان می‌دهد. کمیته ریسک و کمیته انتصابات که به ترتیب وجود کمیته ریسک و کمیته انتصابات را در شرکت نشان می‌دهند دارای میانگین ۹ و ۹ درصد می‌باشد. متغیر اندازه شرکت، که از طریق لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها محاسبه شده است دارای میانگین ۱۵/۶۶۲ است. متوسط اهرم مالی برابر با ۰/۵۱۳ می‌باشد که نشان می‌دهد

این شرکت‌ها حدود ۵۱ درصد منابع مالی خود را، از طریق بدهی تأمین می‌کنند، می‌توان عنوان کرد که ۵۱ درصد از شرکت‌ها ریسک مالی بالایی را پذیرفته‌اند. میانگین سن شرکت که از لگاریتم طبیعی تعداد سال‌های پذیرش شرکت در بورس محاسبه شده است برابر ۲/۸۸۲ است.

آزمون تعیین نوع داده‌ها

به‌منظور انتخاب بین روش داده‌های تابلویی و تلفیقی در برآورد مدل، از آزمون اف لیمر استفاده شده است. برای بررسی نتایج اف لیمر، در صورتی که احتمال آمار اف بیشتر از ۰/۰۵ باشد، باید از روش داده‌های تلفیقی استفاده کرد، در غیر این صورت از روش داده‌های تابلویی استفاده می‌شود. خلاصه نتایج آزمون اف لیمر در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول (۳): آزمون تعیین نوع داده‌ها

آزمون هاسمن			آزمون اف لیمر			
نتیجه	احتمال	آماره کای دو	نتیجه	احتمال	آماره F لیمر	مدل
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۱۴۰/۷۶۶	تابلویی	۰/۰۰۰	۳/۱۸۳	اول
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۱۳۹/۳۶۲	تابلویی	۰/۰۰۰	۳/۱۲۱	دوم
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۱۴۰/۵۲۴	تابلویی	۰/۰۰۰	۲/۸۴۱	سوم
اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۱۵۴/۱۴۲	تابلویی	۰/۰۰۰	۳/۱۶۰	چهارم

با توجه به نتایج جدول (۳)، احتمال آماره اف لیمر کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین از روش داده‌های تابلویی استفاده می‌شود. همچنین، نتیجه آزمون هاسمن کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین، از روش اثرات ثابت استفاده می‌شود.

تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از برآورد مدل‌ها

جدول شماره (۴) نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول را نشان می‌دهد.

جدول (۴): نتیجه آزمون فرضیه اول

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
گزارشگری مسئولیت اجتماعی	۰/۰۲۳	۰/۰۰۴	۴/۸۲۶	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۳/۲۱۴	۰/۰۰۱
اهرم مالی	-۰/۳۹۲	۰/۰۱۲	-۳۲/۱۰۷	۰/۰۰۰
دارایی ثابت	۰/۱۰۰	۰/۰۱۴	۶/۹۰۳	۰/۰۰۰
بازده حقوق صاحبان سهام	۰/۳۱۵	۰/۰۱۰	۳۱/۱۹۹	۰/۰۰۰
سن شرکت	-۰/۰۱۸	۰/۰۰۵	-۳/۴۵۸	۰/۰۰۰
رشد فروش	۰/۰۴۷	۰/۰۰۸	۵/۸۹۶	۰/۰۰۰
مقدار ثابت	۰/۲۱۰	۰/۰۳۱	۶/۶۱۵	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین - واتسون	آماره F	احتمال آماره F
۰/۷۲۵	۰/۷۲۴	۱/۸۳۸	۴۹۶/۳۹۲	۰/۰۰۰

مطابق با جدول (۴)، احتمال آماره F در آزمون مدل کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین، با اطمینان ۹۵ درصد، مدل معنادار است. علاوه بر این، ضریب تعیین تعدیل شده تقریباً ۷۲ درصد است؛ بدین معنا که متغیرهای مستقل و کنترلی ۷۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. ضمن آنکه با توجه به مقدار آماره دوربین واتسون (۱/۸۳۸) ملاحظه می‌گردد که وجود خودهمبستگی نیز در مدل مورد نظر رد می‌گردد.

سطح معناداری آماره t متغیر گزارشگری مسئولیت اجتماعی کوچک‌تر از $0/05$ بوده ($0/000$) که در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. ضریب متغیر گزارشگری مسئولیت اجتماعی ($0/023$) مثبت می‌باشد که ارتباط مستقیم با ارزش شرکت را نشان می‌دهد. بر این اساس فرضیه "گزارشگری مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت تأثیر دارد" رد نمی‌شود. همچنین در بررسی متغیرهای کنترلی، متغیرهای اندازه شرکت، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام و رشد فروش تأثیر مثبت و معنادار بر ارزش شرکت و متغیرهای اهرم مالی و سن شرکت تأثیر منفی و معنادار بر ارزش شرکت دارند. جدول شماره (۵) نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم را نشان می‌دهد.

جدول (۵): نتیجه آزمون فرضیه دوم

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
گزارشگری مسئولیت اجتماعی	۰/۰۴۴	۰/۰۰۶	۶/۷۰۷	۰/۰۰۰
تعداد بندهای گزارش حسابرسی	۰/۰۴۴	۰/۰۱۱	۳/۸۲۳	۰/۰۰۰
رتبه مؤسسه حسابرسی	۰/۰۵۸	۰/۰۱۴	۴/۰۶۴	۰/۰۰۰
اندازه مؤسسه حسابرسی	۰/۱۰۲	۰/۰۱۶	۶/۲۰۵	۰/۰۰۰
دوره تصدی حسابرس	۰/۰۳۲	۰/۰۱۳	۲/۳۵۹	۰/۰۱۸
مسئولیت اجتماعی × تعداد بندهای حسابرسی	۰/۰۴۲	۰/۰۰۸	۵/۰۱۳	۰/۰۰۰
مسئولیت اجتماعی × رتبه مؤسسه حسابرسی	۰/۰۳۷	۰/۰۰۹	۳/۸۲۷	۰/۰۰۰
مسئولیت اجتماعی × اندازه مؤسسه حسابرسی	۰/۰۶۷	۰/۰۱۰	۶/۱۷۲	۰/۰۰۰
مسئولیت اجتماعی × دوره تصدی حسابرس	۰/۰۲۲	۰/۰۰۹	۲/۵۰۴	۰/۰۱۲
اندازه شرکت	۰/۰۰۶	۰/۰۰۱	۳/۸۱۵	۰/۰۰۰
اهرم مالی	-۰/۳۷۲	۰/۰۱۲	-۳۰/۶۵۵	۰/۰۰۰
دارایی ثابت	۰/۰۹۶	۰/۰۱۴	۶/۸۸۲۷	۰/۰۰۰
بازده حقوق صاحبان سهام	۰/۳۰۷	۰/۰۰۹	۳۰/۹۰۴	۰/۰۰۰
سن شرکت	-۰/۰۱۳	۰/۰۰۵	-۲/۶۶۱	۰/۰۰۷
رشد فروش	۰/۰۴۸	۰/۰۰۷	۶/۲۸۹	۰/۰۰۰
مقدار ثابت	۰/۱۴۳	۰/۰۳۳	۴/۳۵۱	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۷۴۶			
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۷۴۳			
آماره دوربین - واتسون	۱/۷۸۹			
آماره F	۲۵۶/۰۴۳			
احتمال آماره F	۰/۰۰۰			

مطابق با جدول (۵)، احتمال آماره F در آزمون مدل کمتر از $0/05$ است بنابراین، با اطمینان ۹۵ درصد، مدل معنادار است. علاوه بر این، ضریب تعیین تعدیل شده تقریباً ۷۴ درصد است؛ بدین معنا که متغیرهای مستقل و کنترلی ۷۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. ضمن آنکه با توجه به مقدار آماره دوربین واتسون (۱/۷۸۹) ملاحظه می‌گردد که وجود خودهمبستگی نیز در مدل مورد نظر رد می‌گردد.

سطح معناداری آماره t متغیرهای تعاملی (مسئولیت اجتماعی × تعداد بندهای گزارش حسابرسی)، (مسئولیت اجتماعی × رتبه مؤسسه حسابرسی)، (مسئولیت اجتماعی × اندازه مؤسسه حسابرسی) و (مسئولیت اجتماعی × دوره تصدی حسابرس) کوچک‌تر از $0/05$ بوده ($0/000$ ، $0/000$ ، $0/000$ و $0/012$) که در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. ضریب متغیرهای تعاملی ($0/042$ ، $0/037$ ، $0/067$ و $0/022$) مثبت می‌باشد که علامت مثبت این ضریب نشان‌دهنده این است که کیفیت حسابرسی باعث تشدید رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت می‌شود. بر این اساس فرضیه "کیفیت حسابرسی بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد" رد نمی‌شود.

همچنین در بررسی متغیرهای کنترلی، متغیرهای اندازه شرکت، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام و رشد فروش تأثیر مثبت و معنادار بر ارزش شرکت و متغیرهای اهرم مالی و سن شرکت تأثیر منفی و معنادار بر ارزش شرکت دارند. جدول شماره (۶) نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم را نشان می‌دهد.

جدول (۶): نتیجه آزمون فرضیه سوم

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
گزارشگری مسئولیت اجتماعی	۰/۰۲۸	۰/۰۰۸	۳/۲۷۹	۰/۰۰۱
استقلال هیئت‌مدیره	۰/۰۳۹	۰/۰۱۲	۳/۱۸۷	۰/۰۰۱
سرمایه‌گذاران نهادی	۰/۰۵۶	۰/۰۱۰	۵/۱۳۰	۰/۰۰۰
استقلال کمیته حسابرسی	۰/۰۴۰	۰/۰۱۲	۳/۳۶۵	۰/۰۰۰
کمیته ریسک	۰/۲۰۲۰	۰/۰۲۸	۷/۰۴۸	۰/۰۰۰
کمیته انتصابات	۰/۲۳۷	۰/۰۳۱	۷/۴۵۷	۰/۰۰۰
مسئولیت اجتماعی × استقلال هیئت‌مدیره	۰/۰۱۸	۰/۰۰۸	۲/۲۴۵	۰/۰۲۴
مسئولیت اجتماعی × سرمایه‌گذاران نهادی	۰/۰۳۳	۰/۰۰۷	۴/۵۱۵	۰/۰۰۰
مسئولیت اجتماعی × استقلال کمیته حسابرسی	۰/۰۱۶	۰/۰۰۸	۲/۰۳۴	۰/۰۴۲
مسئولیت اجتماعی × کمیته ریسک	۰/۱۱۵	۰/۰۱۷	۶/۶۵۵	۰/۰۰۰
مسئولیت اجتماعی × کمیته انتصابات	۰/۱۲۳	۰/۰۱۸	۶/۷۵۱	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	۲/۱۳۶	۰/۰۳۲
اهرم مالی	-۰/۳۸۲	۰/۰۱۱	-۳۱/۹۲۱	۰/۰۰۰
دارایی ثابت	۰/۰۹۸	۰/۰۱۳	۷/۱۰۰	۰/۰۰۰
بازده حقوق صاحبان سهام	۰/۳۱۲	۰/۰۰۹	۳۱/۵۱۷	۰/۰۰۰
سن شرکت	-۰/۰۱۹	۰/۰۰۵	-۳/۸۰۴	۰/۰۰۰
رشد فروش	۰/۰۴۸	۰/۰۰۷	۶/۲۵۷	۰/۰۰۰
مقدار ثابت	۰/۲۴۰	۰/۰۳۲	۷/۳۲۳	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۷۵۶			
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۷۵۲			
آماره دوربین - واتسون	۱/۸۱۹			
آماره F	۲۳۷/۴۸۶			
احتمال آماره F	۰/۰۰۰			

مطابق با جدول (۶)، احتمال آماره F در آزمون مدل کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین، با اطمینان ۹۵ درصد، مدل معنادار است. علاوه بر این، ضریب تعیین تعدیل شده تقریباً ۷۵ درصد است؛ بدین معنا که متغیرهای مستقل و کنترلی ۷۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. ضمن آنکه با توجه به مقدار آماره دوربین واتسون (۱/۸۱۹) ملاحظه می‌گردد که وجود خودهمبستگی نیز در مدل مورد نظر رد می‌گردد.

سطح معناداری آماره t متغیرهای تعاملی (مسئولیت اجتماعی × استقلال هیئت‌مدیره)، (مسئولیت اجتماعی × سرمایه‌گذاران نهادی)، (مسئولیت اجتماعی × استقلال کمیته حسابرسی)، (مسئولیت اجتماعی × کمیته ریسک) و (مسئولیت اجتماعی × کمیته انتصابات) کوچک‌تر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۲۴، ۰/۰۰۰، ۰/۰۴۲، ۰/۰۰۰ و ۰/۰۰۰) که در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. ضریب متغیرهای تعاملی (۰/۰۱۸، ۰/۰۳۳، ۰/۰۱۶، ۰/۱۱۵ و ۰/۱۲۳) مثبت می‌باشد که علامت مثبت این ضریب نشان‌دهنده این است که حاکمیت شرکتی باعث تشدید رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت می‌شود. بر این اساس فرضیه "حاکمیت شرکتی بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد" رد نمی‌شود.

همچنین در بررسی متغیرهای کنترلی، متغیرهای اندازه شرکت، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام و رشد فروش تأثیر مثبت و معنادار بر ارزش شرکت و متغیرهای اهرم مالی و سن شرکت تأثیر منفی و معنادار بر ارزش شرکت دارند. جدول شماره (۷) نتایج حاصل از آزمون فرضیه چهارم را نشان می‌دهد.

جدول (۷): نتیجه آزمون فرضیه چهارم

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
گزارشگری مسئولیت اجتماعی	۰/۰۳۶۵	۰/۰۰۵	۶/۸۴۲	۰/۰۰۰
مدیریت سود	-۰/۰۶۸	۰/۰۱۳	-۵/۰۰۸	۰/۰۰۰
مسئولیت اجتماعی×مدیریت سود	-۰/۰۵۶	۰/۰۰۹	-۵/۸۷۵	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	۰/۰۰۶	۰/۰۰۱	۳/۸۹۹	۰/۰۰۰
اهرم مالی	-۰/۳۸۶	۰/۰۱۲	-۳۱/۸۸۳	۰/۰۰۰
دارایی ثابت	-۰/۱۰۲	۰/۰۱۴	-۷/۱۳۶	۰/۰۰۰
بازده حقوق صاحبان سهام	۰/۳۱۵	۰/۰۰۹	۳۱/۵۴۶	۰/۰۰۰
سن شرکت	-۰/۰۱۷	۰/۰۰۵	-۳/۴۱۹	۰/۰۰۰
رشد فروش	۰/۰۴۶	۰/۰۰۷	۵/۸۲۲	۰/۰۰۰
مقدار ثابت	۰/۱۷۴	۰/۰۳۲	۵/۳۵۹	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین - واتسون	آماره F	احتمال آماره F
۰/۷۳۲	۰/۷۳۱	۱/۸۲۱	۳۹۹/۳۳۱	۰/۰۰۰

مطابق با جدول (۷)، احتمال آماره F در آزمون مدل کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین، با اطمینان ۹۵ درصد، مدل معنادار است. علاوه بر این، ضریب تعیین تعدیل شده تقریباً ۷۳ درصد است؛ بدین معنا که متغیرهای مستقل و کنترلی ۷۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. ضمن آنکه با توجه به مقدار آماره دوربین واتسون (۱/۸۲۱) ملاحظه می‌گردد که وجود خودهمبستگی نیز در مدل مورد نظر رد می‌گردد.

سطح معناداری آماره t متغیر تعاملی (گزارشگری مسئولیت اجتماعی×مدیریت سود) کوچک‌تر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۰۰) که در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. ضریب متغیر تعاملی (-۰/۰۵۶) منفی می‌باشد که علامت منفی این ضریب نشان‌دهنده این است که مدیریت سود باعث تضعیف رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت می‌شود. بر این اساس فرضیه "مدیریت سود بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد" رد نمی‌شود. همچنین در بررسی متغیرهای کنترلی، متغیرهای اندازه شرکت، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام و رشد فروش تأثیر مثبت و معنادار بر ارزش شرکت و متغیرهای اهرم مالی و سن شرکت تأثیر منفی و معنادار بر ارزش شرکت دارند.

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

فرضیه اول پژوهش به این صورت بیان گردیده است:

گزارشگری مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت تأثیر دارد.

برای آزمون فرضیه مذکور گزارشگری مسئولیت اجتماعی به عنوان یکی از عوامل در ارتباط با ارزش شرکت در کنار متغیرهای کنترلی پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. این فرضیه با استفاده از مدل اول تخمین زده شد. بعد از اجرای آزمون مشخص شد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، متغیر گزارشگری مسئولیت اجتماعی ارتباط معناداری با ارزش شرکت دارد. همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام و رشد فروش دارای ارتباط مثبت و معنادار و متغیرهای اهرم مالی و سن شرکت ارتباط منفی و معناداری با ارزش شرکت دارند. بنابراین در مورد فرضیه اول این نتیجه حاصل می‌شود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، گزارشگری مسئولیت اجتماعی با ارزش شرکت ارتباط مثبت و معناداری دارد. یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش گونتارا و همکاران (۲۰۲۲)، لجمی و یاب (۲۰۲۱)، و حاجیها و همکاران (۱۳۹۶)، هم‌راستا است.

فرضیه دوم پژوهش به این صورت بیان گردیده است:

کیفیت حسابرسی بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد.

برای آزمون فرضیه مذکور کیفیت حسابرسی و گزارشگری مسئولیت اجتماعی به عنوان عوامل در ارتباط با ارزش شرکت در کنار متغیرهای کنترلی پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. این فرضیه با استفاده از مدل دوم تخمین زده شد. بعد از اجرای آزمون مشخص شد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، متغیر تعاملی (گزارشگری مسئولیت اجتماعی × کیفیت حسابرسی) ارتباط معناداری با ارزش شرکت دارند. همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام و رشد فروش دارای ارتباط مثبت و معنادار و متغیرهای اهرم مالی و سن شرکت ارتباط منفی و معناداری با ارزش شرکت دارند. بنابراین در مورد فرضیه دوم این نتیجه حاصل می‌شود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، کیفیت حسابرسی رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت را تقویت می‌کند. یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش گونتارا و همکاران (۲۰۲۲)، همراستا است.

فرضیه سوم پژوهش به این صورت بیان گردیده است:

حاکمیت شرکتی بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد.

برای آزمون فرضیه مذکور حاکمیت شرکتی و گزارشگری مسئولیت اجتماعی به عنوان عوامل در ارتباط با ارزش شرکت در کنار متغیرهای کنترلی پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. این فرضیه با استفاده از مدل سوم تخمین زده شد. بعد از اجرای آزمون مشخص شد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، متغیر تعاملی (گزارشگری مسئولیت اجتماعی × حاکمیت شرکتی) ارتباط معناداری با ارزش شرکت دارند. همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام و رشد فروش دارای ارتباط مثبت و معنادار و متغیرهای اهرم مالی و سن شرکت ارتباط منفی و معناداری با ارزش شرکت دارند. بنابراین در مورد فرضیه سوم این نتیجه حاصل می‌شود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، حاکمیت شرکتی رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت را تقویت می‌کند. یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش گونتارا و همکاران (۲۰۲۲)، همراستا است.

فرضیه چهارم پژوهش به این صورت بیان گردیده است:

مدیریت سود بر گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت تأثیر دارد.

برای آزمون فرضیه مذکور مدیریت سود و گزارشگری مسئولیت اجتماعی به عنوان عوامل در ارتباط با ارزش شرکت در کنار متغیرهای کنترلی پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. این فرضیه با استفاده از مدل چهارم تخمین زده شد. بعد از اجرای آزمون مشخص شد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، متغیر تعاملی (گزارشگری مسئولیت اجتماعی × مدیریت سود) ارتباط معناداری با ارزش شرکت دارند. همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، دارایی ثابت، بازده حقوق صاحبان سهام و رشد فروش دارای ارتباط مثبت و معنادار و متغیرهای اهرم مالی و سن شرکت ارتباط منفی و معناداری با ارزش شرکت دارند. بنابراین در مورد فرضیه چهارم این نتیجه حاصل می‌شود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، مدیریت سود رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت را تضعیف می‌کند. یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش گونتارا و همکاران (۲۰۲۲)، همراستا است.

در راستای پژوهش انجام شده و نتایج به دست آمده از آن برخی از پیشنهادها برای پژوهش به شرح زیر بیان می‌شود: براساس نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول به منظور بهبود عملکرد اجتماعی و زیست‌محیطی، می‌بایست مقررات و الزامات قانونی مناسب برای انتشار اطلاعات در گزارش‌های هیئت‌مدیره و صورت‌های مالی تحت نظارت سازمان بورس اوراق بهادار تهران و با همکاری نهادهای فعال در حوزه زیست‌محیطی و اجتماعی کشور معین شود. شرکت‌ها از گزارشگری راهبری و همچنین مسئولیت اجتماعی خود در جهت افزایش مشروعیت خود و ایجاد یک تصویر مثبت از شرکت کمک بگیرند تا در دسترس بودن اطلاعات اضافی باعث کاهش عدم تقارن بین شرکت و سرمایه‌گذاران شده و در نتیجه سبب

افزایش ارزش شرکت شود. همچنین، پیشنهاد می‌شود که شرکت‌های تجاری در مسئولیت اجتماعی شرکت سرمایه‌گذاری کنند تا از مزایای اضافی مانند کاهش هزینه‌های تامین مالی بازار سرمایه بهره‌مند شوند. علاوه بر این، شرکت‌هایی که سطح بالایی از مسئولیت اجتماعی شرکت دارند، باید به شدت اطلاعات مربوط به عملیات مسئولیت اجتماعی شرکت خود را در اختیار عموم قرار دهند. این شرکت‌ها با ایجاد تصویری مطلوب به عنوان یک شهروند شرکتی مسئول برای سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان، می‌توانند سرمایه‌گذاران مسئولیت‌پذیر اجتماعی بیشتری را جذب کنند. براساس نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم به مدیرانی که به دنبال بهبود عملکرد شرکت هستند توصیه می‌شود نه تنها با درگیر شدن در فعالیتهای اجتماعی، بلکه با استخدام یک حسابرس با کیفیت بالا، زمینه را برای انجام حسابرسی‌های با کیفیت فراهم کنند تا عملکرد مالی شرکت‌های دارای مسئولیت اجتماعی را افزایش یابد. به سرمایه‌گذاران توصیه می‌شود که حضور مؤسسه حسابرسی معتمد بورس اوراق بهادار تهران را به عنوان معیاری برای تأثیرگذاری یا عدم تأثیرگذاری اطلاعات شرکت‌ها، در نظر بگیرند.

براساس نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم به این دلیل که ویژگی‌های حاکمیت شرکتی بر عملکرد و ارزش شرکت‌ها تأثیرگذاری بسزایی دارد، به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌گردد که در ارزیابی خود از ارزش شرکت‌ها، بر این ویژگی‌ها دقت نظر ویژه‌ای داشته باشند. به سازمان بورس اوراق بهادار پیشنهاد می‌شود با بازبینی آیین‌نامه حاکمیت شرکتی بورس اوراق بهادار بر اساس شاخص‌های درونی حاکمیت شرکتی موجود در پژوهش حاضر، نظام رتبه‌بندی کیفیت و اثربخشی حاکمیت شرکتی را طراحی و تدوین کنند و بر اساس این نظام، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را رتبه‌بندی و به عموم اطلاع‌رسانی کنند؛ زیرا به نظر می‌رسد در شرایط اقتصادی و سیاسی حاکم بر ایران، سرمایه‌گذاران و ذینفعان اندکی از نظام کیفیت حاکمیت شرکتی و تأثیری که این نظام بر ارزش و اداره مؤثر شرکت‌ها می‌گذارد، اطلاع دارند.

براساس نتایج حاصل از آزمون فرضیه چهارم مدیران شرکت‌ها باید رفتار فرصت‌طلبانه خود را محدود کنند تا مشروعیت خود را در برابر سهامداران حفظ کنند، از موقعیت‌های مدیریتی خود محافظت کنند و ارزش بلندمدت شرکت‌هایی را که مدیریت می‌کنند، حفظ کنند. به سازمان حسابرسی و سایر نهادهای قانون‌گذاری و نظارتی در تدوین استانداردهای حسابداری و قوانین مالی پیشنهاد می‌شود، به مقوله دستکاری سود توجه کنند و با ارائه رهنمودهای لازم برای محدود کردن مدیران در اعمال مدیریت سود، به استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی به‌منظور اتخاذ تصمیم‌های بهینه و آگاهانه، بیش از پیش یاری رسانند. به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود که هنگام خرید سهام شرکت‌ها صورت‌های مالی آن‌ها را به دقت بررسی کرده و تمامی مسائل مالی شرکت‌ها از جمله پدیده مدیریت سود را مد نظر قرار دهند و هنگام بررسی کیفیت سود شرکت‌ها و همچنین تخمین میزان مدیریت سود به هر دو نوع مدیریت سود واقعی و تعهدی توجه کنند. برای پژوهش‌های آتی نیز پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- ✓ الگوهای این پژوهش برای تمام صنایع عضو نمونه آماری به صورت یکجا برآورد شده‌اند؛ از این رو، با توجه به ویژگی‌های خاص هر صنعت، هر یک از الگوهای این پژوهش برای صنایع مختلف به تفکیک برآورده شود.
- ✓ تأثیر ویژگی‌های مدیریت بر رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت
- ✓ تأثیر ساختار مالکیت بر رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت

منابع

- ✓ بادآور نهنندی، یونس، فرنود احمدی، مینا، (۱۴۰۲)، بررسی ارتباط خطی و غیرخطی بین خودشیفتگی مدیرعامل و فعالیت اجتماعی شرکت با توجه به نقش تعدیلی مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی، پژوهش‌های مالی و رفتاری در حسابداری، دوره ۳، شماره ۱، صص ۱۷-۳۶.
- ✓ تجویدی، الناز، قائم پناه، محسن، (۱۴۰۰)، ویژگی‌های کمیته حسابرسی و مدیریت سود. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۹، صص ۱۵۵-۱۷۴.
- ✓ جمالی، زهرا، احمدی، حسن، (۱۴۰۳)، بررسی تاثیر مدیریت سود بر ارزش بازار شرکت (شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران)، فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۷، شماره ۹۰، صص ۱۲۳-۱۳۶.
- ✓ چهل پسران، مناغ موسوی، سیداحمد، اصفهانی، مهدیه، (۱۴۰۲)، تأثیر مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت با نقش قلب مالی در شرکت‌ها، حسابداری و بودجه‌ریزی بخش عمومی، دوره ۴، شماره ۳، صص ۱-۲۱.
- ✓ فخاری، حسین، ملکبان، اسفندیار، جفایی رهنی، منیر، (۱۳۹۶)، تبیین و رتبه‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌های گزارشگری زیست محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی به روش تحلیل سلسله مراتبی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره ۲، شماره ۴، صص ۱۵۳-۱۸۷.
- ✓ Abbas, Asad, and Usman (2019). 2019. Role of Earnings Management in Determining Firm Value: An Emerging Economy Perspective. *International Journal of Advanced and Applied Science* 6: 103-16.
- ✓ Aboud, A. and Diab, A. (2018), "The impact of social, environmental and corporate governance disclosures on firm value: Evidence from Egypt", *Journal of Accounting in Emerging Economies*, Vol. 8 No. 4, pp. 442-458.
- ✓ Albersmann, B.T & Hohenfels, D., (2017), "Audit Committees and Earnings Management – Evidence from the German Two-Tier Board System", *Schmalenbach Business Review*, 18(2), 147-178.
- ✓ Al-Najjar, B. and Anfimiadou, A. (2012), "Environmental policies and firm value", *Business Strategy and the Environment*, Vol. 21, pp. 49-59.
- ✓ Alodat, A. Y., Salleh, Z., Hashim, H. A., & Sulong, F. (2021). Corporate governance and firm performance: Empirical evidence from Jordan. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 20(5), 866-896.
- ✓ Alsayegh, M.F., Abdul Rahman, R. and Hodayoun, S. (2020), "Corporate economic, environmental, and social sustainability performance transformation through ESG disclosure", *Sustainability*, Vol. 12 No. 9, 3910.
- ✓ Arayssi, M., Dah, M. and Jizi, M. (2016), "Women on boards, sustainability reporting and firm performance", *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, Vol. 7 No. 3, pp. 376-401.
- ✓ Asante-Appiah, B. (2020), "Does the severity of a client's negative environmental, social and governance reputation affect audit effort and audit quality?", *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 39 No. 3, 106713.
- ✓ Bachoo, K., Tan, R. and Wilson, M. (2013), "Firm value and quality of sustainability reporting in Australia", *Australian Accounting Review*, Vol. 23 No. 1, pp. 67-87.
- ✓ Brandão, I. D. F., Crisóstomo, V. L., & López-Iturriaga, F. J. (2024). A Multidimensional Analysis of Corporate Governance and Firm Value. *Journal of Management and Governance*, 1-32.
- ✓ Carlisle, M., Millar, M. I., & Jarosz Wukich, J. (2023). Shareholder primacy or stakeholder pluralism? Environmental shareholder proposals and board responses. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*.

- ✓ Chairani, C.; Siregar, S.V. (2021). The effect of enterprise risk management on financial performance and firm value: The role of environmental, social and governance performance. *Meditari Account. Res.* 2021, 29, 647–670.
- ✓ Chih, H.L.; Shen, C.H.; Kang, F.C. (2008). Corporate social responsibility, investor protection, and earnings management: Some international evidence. *J. Bus. Ethics*, 79, 179–198.
- ✓ Chouaibi, Y.; Zouari, G. (2022). The effect of corporate social responsibility practices on real earnings management: Evidence from a European ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE data. *Int. J. Discl. Gov*, 19, 11–30.
- ✓ Dakhli, A. (2022), “The impact of corporate social responsibility on firm financial performance: does audit quality matter?”, *Journal of Applied Accounting Research*, Vol. 23 No. 5, pp. 950-976.
- ✓ Dandapani, K., & Shahrokhi, M. (2022). Guest editorial: Historical perspectives on corporate governance debate and introduction to the special issue on corporate governance and sustainability. *Managerial Finance*, 48(8), 1117–1122.
- ✓ Das, S. and Pandit, S. (2010), “Audit Quality, Life-Cycle Stage and the Investment Efficiency of the Firm”. [Online] Available: WWW.SSRN.COM.
- ✓ DeAngelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of accounting and economics*, 3(3), 183-199.
- ✓ Deegan, C. and Blomquist, C. (2006), “Stakeholder influence on corporate reporting: an exploration of the interaction between WWF-Australia and the Australian minerals industry”, *Accounting, Organization and Society*, Vol. 314 No. 1, pp. 343-372.
- ✓ Deshmukh, A., Karim, K.E., & Siegel, P.H. (2003). An analysis of efficiency and effectiveness of auditing to detect managEarnings Managementent fraud: A signal detection theory approach. *Int. J. Audit.* 2(2), 127-138.
- ✓ Donaldson, L., & Davis, J. H. (1991). Stewardship theory or agency theory: CEO governance and shareholder returns.
- ✓ El-Deeb, M. (2019), “The impact of integrated reporting on firm value and performance; Evidence from Egypt”, *Alexandria Journal of Accounting Research*, Vol. 3 No. 2, pp. 1-50.
- ✓ El-Deeb, M.S. and Sobhy, N.A. (2017), “An exploration of corporate social responsibility disclosure determinants, corporate governance, and capital structure in the Egyptian stock exchange market”, *Egyptian Account Review*, Vol. 6, pp. 1-44.
- ✓ El-Deeb, M.S., Halim, Y.T. and Elbayoumi, A.F. (2022), “Disclosure tone, corporate governance and firm value: evidence from Egypt”, *Asia-Pacific Journal of Accounting and Economics*, Vol. 29 No. 3, pp. 793-814.
- ✓ Elgammal Mohammed M. & Basil Al-Najjar, (2022). "The impact of ownership structure and corporate governance on capital structure decisions in the UAE," *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, Inderscience Enterprises Ltd, vol. 18(1), pages 28-48.
- ✓ Faisal, F., Situmorang, L.S., Achmad, T. and Prastiwi, A. (2020), “The role of government regulations in enhancing corporate social responsibility disclosure and firm value”, *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, Vol. 7 No. 8, pp. 509-518.
- ✓ Farooque, O.A., Hamid, A., & Sun, L. (2021). Does corporate governance have a say on dividends in Australian listed companies? *Australasian Account. Bus. Financ. J.* 15(4), 47-75.
- ✓ Fiandrino, S., Devalle, A., Cantino, V., Fiandrino, S., Devalle, A., & Cantino, V. (2018). Corporate governance and financial performance for engaging socially and environmentally responsible practices. *Social Responsibility Journal*.

- ✓ García-Sánchez, I.M.; Hussain, N.; Khan, S.A.; Martínez-Ferrero, J. (2020). Managerial entrenchment, corporate social responsibility, and earnings management. *Corp. Soc. Responsib. Environ. Manag.*, 27, 1818–1833.
- ✓ Gonçalves, T.; Gaio, C.; Costa, E. (2020). Committed vs. opportunistic corporate and social responsibility reporting. *J. Bus. Res.*, 115, 417–427.
- ✓ Gonçalves, T.; Gaio, C.; Ferro, A. (2021). Corporate social responsibility and earnings management: Moderating impact of economic cycles and financial performance. *Sustainability*, 13, 9969.
- ✓ Gontara, H., Khelil, I. and Khelif, H. (2022), "The association between internal control quality and audit report lag in the French setting: the moderating effect of family directors", *Journal of Family Business Management*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
- ✓ Hamed, S.R., Al-Shattarat, B.K., Al-Shattarat, W.K. and Hussainey, K. (2022), "The impact of introducing new regulations on the quality of CSR: evidence from the UK", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol. 46 No. 1, 100444.
- ✓ Hoque, M.E. (2017), "Why company should adopt integrated reporting?", *International Journal of Economics and Financial Issues*, Vol. 7 No. 1, pp. 241-248.
- ✓ Hsiao, P. and Kelly, M. (2018), "Investment considerations and impressions of integrated reporting: evidence from Taiwan", *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, Vol. 9 No. 1, pp. 2-28.
- ✓ Hua, M. and Alam, P. (2021), "Audit quality and environment, social, and governance risks", *International Journal of Business Research and Management* (IJBRM), Vol. 12 No. 2, pp. 50-76.
- ✓ Ismail, T.H., Abd-el-Naby Abd-el-Fattah, H. and Adel El Gamal, H. (2021), "Human rights disclosures, corporate governance mechanisms, and firm performance: directions for future research", *Journal of Business Strategy, Finance and Management*, Vol. 2 No. 2, pp. 1-10.
- ✓ Jensen, M. and Meckling, W. (1976), "Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure", *Journal of Financial Economics*, Vol. 3 No. 4, pp. 305-360.
- ✓ Kaplan, S.E. (2001). Ethically related judgments by observers of earnings management. *J. Bus. Ethics*, 32, 285–298.
- ✓ Kim, Y.; Park, M.S.; Wier, B. (2012). Is earnings quality associated with corporate social responsibility? *Account. Rev.*, 87, 761–796.
- ✓ Lev, B.; Petrovits, C.; Radhakrishnan, S. (2010). Is doing good good for you? How corporate charitable contributions enhance revenue growth. *Strateg. Manag. J.*, 31, 182–200.
- ✓ Li, Z., Liao, G. and Albitar, K. (2019), "Does corporate environmental responsibility Earnings Management affect firm value? The mediating role of corporate innovation", *Business Strategy and the Environment*, Vol. 29, pp. 1045-1055.
- ✓ Lin, S.L., Wu, S.C. and Li, Q. (2021), "Do R&D and ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE affect the corporate value? Evidence from China Fin-Tech Industry", *Journal of Accounting, Finance and Management Strategy*, Vol. 16 No. 2, pp. 159-205.
- ✓ Ouyang, Z., Lv, R., & Liu, Y. (2024). Can corporate social responsibility protect firm value during corporate environmental violation events?. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 30(4), 1942-1952.
- ✓ Popa, D.N., Bogdan, V., Sabau Popa, C.D., Belenesi, M. and Badulescu, A. (2022), "Performance mapping in two-step cluster analysis through ESEG disclosures and EPS", *Kybernetes*, Vol. 51 No. 3, pp. 98-118.

- ✓ Pucheta-Martinez, M.C., Bel-Oms, I. and Olcina-SEarnings Managementpere, G. (2018a), "FEarnings Managementale institutional directors on boards and firm value", Journal of Business Ethics, Vol. 152 No. 2, pp. 343-363.
- ✓ Rastogi, S., & Singh, K. (2023). ESG and dividend distribution decisions: evidence of moderation by shareholder activism. Journal of Global Responsibility.
- ✓ Samy El-Deeb, M., Ismail, T.H. and El Banna, A.A. (2023), "Does audit quality moderate the impact of environmental, social and governance disclosure on firm value? Further evidence from Egypt", Journal of Humanities and Applied Social Sciences, Vol. 5 No. 4, pp. 293-322.
- ✓ Scholtens, B. (2008), "A note on the interaction between corporate social responsibility and financial performance", Ecological Economics, Vol. 68, pp. 46-55.
- ✓ Siagian, F., Siregar, S. V, & Rahadian, Y. (2013). Corporate governance, reporting quality, and firm value: evidence from Indonesia. Journal of Accounting in Emerging Economies, 3(1), 4–20.
- ✓ Surroca, J., Tribo, J.A. and Waddock, S. (2010), "Corporate responsibility and financial performance: the role of intangible resources", Strategic ManagEarnings Managementent Journal, Vol. 31 No. 5, pp. 463-490.
- ✓ Tan, C.; Robinson, T.R. (2014) Asian Financial Statement Analysis: Detecting Financial Irregularities; John Wiley & Sons: Hoboken, NJ, USA.
- ✓ Thomas, A. and Tonks, T. (1999), "Corporate environmental policy and abnormal stock price returns: an Earnings Managementpirical investigation", Proceedings of the 1999 Eco-ManagEarnings Managementent and Auditing Conference, Leeds, ERP Environment, pp. 335-344.
- ✓ Tjahjadi, B., Soewarno, N., & Mustikaningtiyas, F. (2021). Good corporate governance and corporate sustainability performance in Indonesia: A triple bottom line approach. In Heliyon. Elsevier.
- ✓ Wu, Y.; Zhou, S. (2022). Do firms practicing integrated reporting engage in less myopic behavior? International evidence on opportunistic earnings management. Corp. Gov. Int. Rev, 30, 290–310.
- ✓ Yang, Y., Wen, J. and Li, Y. (2020), "The impact of environmental information disclosure on the firm value of listed manufacturing firms: evidence from China", International Journal of Environmental Research and Public Health, Vol. 17 No. 1, pp. 961-981.
- ✓ Zahid, R.M., Saleem, A. and Maqsood, U.S. (2023), "ESG performance, capital financing decisions, and audit quality: empirical evidence from Chinese state-owned enterprises", Environmental Science and Pollution Resea
rch, Vol. 30 No. 15, pp. 1-14.